

Koridori Srbije

**Akcioni plan raseljavanja za
projekat Autoput Moravski
koridor**

Akcioni plan raseljavanja - Sektor 1

4-01

Issue | 11 January 2021

This report takes into account the particular instructions and requirements of our client.

It is not intended for and should not be relied upon by any third party and no responsibility is undertaken to any third party.

Job number 278535-00

Arup d.o.o
Knežinje Zorke 77
11 000 Beograd
Srbija
www.arup.com

КОРИДОРИ СРБИЈЕ

ARUP

Document verification

ARUP

Job title		Akcioni plan raseljavanja za projekat Autoput Moravski koridor		Job number		278535-00	
Document title		Akcioni plan raseljavanja - Sektor 1		File reference			
Document ref		4-01					
Revision	Date	Filename	2021-01-11 Akcioni plan raseljavanja - Sektor 1.docx				
Issue	11 Jan 2021	Description	First draft				
			Prepared by	Checked by	Approved by		
		Name					
		Signature					
		Filename					
		Description					
			Prepared by	Checked by	Approved by		
		Name					
		Signature					
		Filename					
		Description					
			Prepared by	Checked by	Approved by		
		Name					
		Signature					
		Filename					
		Description					
			Prepared by	Checked by	Approved by		
		Name					
		Signature					
Issue Document verification with document							☒

Sadržaj

	Page
Skraćenice	1
1 Opseg Akcionog plana raseljavanja	8
1.1 Uvod	8
1.2 Sadržaj ovog Dokumenta	8
1.3 Metodologija	9
2 Opis projekta i potencijalni uticaji	15
2.1 O Projektu	15
2.2 Zajednice zahvaćeno projektom	16
2.3 Uticaji i rizici projekta	22
3 Pravni okvir	25
3.1 Zahtevi nacionalnog zakonodavstva	25
3.2 Pregled važećih zahteva	26
3.3 Sažetak glavnih neslaganja između nacionalnog zakonodavstva i primenjivih	27
4 Principi, ciljevi i proces	28
4.1 Principi i ciljevi	28
4.2 Pregled procesa	29
5 Projektom zahvaćena imovina, lica i prava	31
5.1 Popis imovine i poslovnih objekata pod uticajem projekta	36
5.2 Projektom zahvaćeno stanovništvo	36
5.3 Zemljište pod uticajem projekta	42
5.4 Objekti pod uticajem projekta	44
5.5 Prava	46
6 Raseljavanje i naknada	60
6.1 Metode za procenu imovine pod uticajem projekta	60
6.2 Izmeštanje ekonomskih aktivnosti	60
6.3 Novčana naknada	62
7 Konsultacije i objavljivanje dokumenta	64
7.1 Konsultacije koje su prethodile pripremi RAP-a	64
7.2 Objavljivanje dokumenta	65
8 Žalbeni mehanizam	67
9 Ranjive grupe	70
9.1 Identifikacija ranjivih grupa	70

9.2	Mere pomoći ranjivim grupama	70
10	Praćenje i procena	72
10.1	Praćenje od strane institucija	72
10.2	Praćenje procesa otkupa zemljišta	72
10.3	Praćenje privremenog zakupa zemljišta za potrebe izvođenja radova	73
11	Odgovornosti za sprovođenje i finansiranje	75
11.1	Odgovornost za sprovođenje	75
11.2	Odgovornost za finansiranje i budžet	75

Tabele

Tabela 1	Ciljana veličina uzorka za društveno-ekonomsko istraživanje
Tabela 2	Informacije o parcelama sa objektima pod uticajem projekta dobijenim od KS
Tabela 3	Određivanje ciljane veličine uzorka
Tabela 4	Naselja zahvaćena projektom na sektoru 1
Tabela 5	Uporedni pregled broja stanovnika
Tabela 6	Uporedni pregled broja prebivališta za trajno stanovanje u 1971 i 2011
Tabela 7	Stambeni objekti za stalno prebivalište prema statusu nastanjenosti 2011
Tabela 8	Uticaji i rizici projekta
Tabela 9	Zemljište i objekti pod uticajem projekta na sektoru 1
Tabela 10	Objekti obuhvaćeni eksproprijacijom na sektoru 1, prema rezultatima istraživanja
Tabela 11	Komunalni priključci u stambenim objektima
Tabela 12	Poslovni objekti obuhvaćeni eksproprijacijom
Tabela 13	Mere za ponovno uspostavljanja izvora prihoda
Tabela 14	Usvojene cene zemljišta u opštinama pod uticajem projekta
Tabela 15	Planirane aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana u vezi sa žalbenim mehanizmom
Tabela 16	Mere pomoći ranjivim grupama
Tabela 17	Tržišne cene stambenih objekata i zemljišta

Slike

Slika 1	Trasa projekta
Slika 2	Srodstvo ispitanika sa vlasnikom imovine na sektoru 1
Slika 3	Polna struktura intervjuisanih vlasnika imovine na sektoru 1
Slika 4	Starosna struktura vlasnika imovine
Slika 5	Struktura ispitanih domaćinstava

Slika 6 Zanimanje glave domaćinstva
Slika 7 Izvori prihoda u domaćinstvima
Slika 8 Procena ekonomskog statusa domaćinstva
Slika 9 Ukupni prihodi domaćinstva
Slika 10 Katastarske opštine prema lokaciji parcele intervjuisanih vlasnika
Slika 11 Površina parcela obuhvaćena eksproprijacijom
Slika 12 Ishodi zahteva za otkup preostalog, ekonomski neisplativog, dela parcele
Slika 13 Usevi obuhvaćeni eksproprijacijom
Slika 14 Ekspropisana parcela je osnovni izvor prihoda
Slika 15 Trasa puta sektora 1 sa granicama opština
Slika 16 Trasa puta

Appendices

Appendix A

Primer žalbenog mehanizma

Appendix B

Tržišne cene stambenih objekata i zemljišta

Appendix C

Karte

Skraćenice

Skraćenica	Značenje
VRS	Vlada Republike Srbije
ESF	Okvir za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomska pitanja
ESIA	Procena uticaja na životnu sredinu i društveno-ekonomske uticaje
IFC	Međunarodna finansijska korporacija
IFIs	Međunarodne finansijske institucije
KS	Koridori Srbije
PAPs	Osobe pod uticajem projekta
PS	Standardi koji se primenjuju na projektu
RAP	Akcioni Plan Raseljavanja
RLRF	Okvirni plan raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda
RS	Republika Srbija
SEP	Plan angažovanja zainteresovanih strana
US	Ustavni sud

Glosar

NAKNADA. Plaćanje u gotovom novcu ili u naturi a koja zamenjuje vrednost imovine i/ili stečenih resursa koji su pod uticajem projekta. Naknada će biti isplaćena pre stupanja u posed zemlje i imovine u svim slučajevima, uključujući i one gde nije moguće doći do vlasnika zbog teškoća u identifikaciji. U slučaju odsustva vlasnika, novac je dostupan u neograničenom vremenskom periodu.

DATUM PRESEKA. Datum preseka tj. datum moratorijuma nakon kojeg osobe nisu podobne za naknadu za ulazak u posed pod uticajem projekta ili bilo koji drugi oblik pomoći. Ovaj datum je definisan Okvirnim planom raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda, kao deseti dan od dana održavanja javnih konsultacija za ovaj plan u svakoj od opština pod uticajem projekta, a koje su održane u periodu od februara do marta 2020.

IZMEŠTANJE POSLOVNIH AKTIVNOSTI. Gubitak izvora prihoda i sredstava za život koji nastaje kao posledica eksproprijacije ili otežanog pristupa resursima i imovini (zemljištu, vodi ili šumi), a koji je posledica izvođenja radova ili puštanja u rad projekta ili pripadajućih objekata.

EKSPROPRIJACIJA. Lišavanje ili ograničavanje prava vlasništva nad imovinom uz novčanu naknadu obračunatu prema tržišnoj vrednosti.

PRINUDNO RASELJAVANJE. Raseljavanje se smatra prinudnim kada se zemljište stiče primenom državnih ovlašćenja. Zasniva se na osnovu javnog interesa i mogu se preduzeti i bez pristanka ili ovlašćenja raseljenog lica.

PONOVNO USPOSTAVLJANJE IZVORA PRIHODA. Mere koje će se preduzeti u slučajevima fizičkog i ekonomskog raseljavanja osoba pod uticajem projekta, kako bi se unapredili njihovi životni standard i izvor prihoda, i omogućilo njihovo ponovno uspostavljanje, na nivo pre raseljavanja ili pre početka sprovođenja projekta, koji god da je viši. Sprovođenje mera je potrebno i nakon raseljavanja, u prelaznom periodu, zasnovano na razumnoj proceni vremena koje će biti potrebno da se ponovo uspostave izvor prihoda i poboljšaju životni standard.

VELIKI UTICAJ RASELJAVANJA. Kako bi se uticaj raseljavanja kategorisao kao veliki, potrebno je da ispunjava neki od sledećih uslova: PAP-ovi su pod uticajem fizičkog raseljavanja ili izmeštanja poslovnih aktivnosti (a) ili PAP-ovi su pod uticajem gubitka objekata koji nisu stambeni i poslovni, a korišćeni su za odmor i rekreaciju, ili privremeni boravak tokom sezone žetve (b).

SREDNJI UTICAJ RASELJAVANJA. Kako bi se uticaj raseljavanja kategorisao kao srednji, potrebno je da ispunjava sledeće uslove: PAP-ovi čija je

površina eksproprisane zemlje veća od 30% njene ukupne površine, bez obzira na broj vlasnika (a), i nema potrebe za fizičkim raseljavanjem (b).

MALI UTICAJ RASELJAVANJA. Kako bi se uticaj raseljavanja kategorisao kao mali, potrebno je da ispunjava sledeće uslove: PAP-ovi čija je površina eksproprisane zemlje manja od 30% njene ukupne površine, bez obzira na broj vlasnika (a), i nema potrebe za fizičkim raseljavanjem (b).

TROŠKOVI PRESELJENJA. Troškovi preseljenja jesu novčana naknada za troškove direktno vezane za selidbu/preseljenje domaćinstva kojima se ekspropriše stambeni objekat ili poslovni prostor.

PAP. Osoba pod uticajem projekta je svaka osoba koja, kao posledica sprovođenja projekta izgubi pravo da poseduje, koristi ili na drugi način stiče korist od objekta, zemlje (građevinska, poljoprivredna ili pašnjak), jednogodišnjih ili višegodišnjih useva i drveća, ili bilo koje druge pokretnosti ili nepokretnosti, delom ili u celosti, trajno ili privremeno.

FIZIČKO RASELJAVANJE. Gubitak smeštaja ili imovine nastale kao rezultat otkupa zemljišta u vezi sa delovanjem projekta, koje zahteva fizički premeštaj ljudi koji žive u području koje je obuhvaćeno projektom iz stambenog ili poslovnog prostora.

PODRUČJE POD UTICAJEM PROJEKTA. U kontekstu ovog Akcionog plana raseljavanja, područje pod uticajem projekta smatra se teritorijom opština Čičevac, Varvarin i grada Kruševca.

TROŠKOVI ZAMENE. Za poljoprivredno zemljište, trošak zamene predstavlja tržišnu vrednost zemljišta istog proizvodnog potencijala ili namene, koje se nalazi u blizini zemljišta pod uticajem, pre sprovođenja projekta, sa troškovima pripreme zemljišta do onog nivoa na kom je bilo zemljište pod uticajem, i naknade za prijavu i prenos prava svojine. Za zemljište u urbanim sredinama, to je tržišna vrednost zemljišta jednake veličine i upotrebe, sa sličnim ili unapređenim objektima i uslugama javne infrastrukture, koje se nalazi u blizini zemljišta pod uticajem, i naknade za prijavu i prenos prava svojine. Za kuće i druge objekte, uzima se tržišna vrednost materijala neophodnog za izgradnju znamenaskog objekta, površine i kvaliteta jednakog, ili boljeg od objekta pod uticajem projekta, ili vrednost popravke delimično ugroženog objekta, uključujući i troškove prevoza građevinskog materijala na gradilište, cenu radne snage i izvođenja radova, kao i sve troškove vezane za naknade za prijavu i prenos prava svojine. Prilikom utvrđivanja cene znamenaskog objekta, amortizacija i vrednost ponovo upotrebljenih materijala iz prethodnog objekta neće se uzeti u obzir, kao ni vrednost ekonomske koristi nastale po osnovu sprovođenja projekta, koje su utvrđene procenom vrednosti imovine pod uticajem projekta. Ovo takođe uključuje troškove izravnavanja i druge pripremne radove neophodne za izvođenje

građevinskih radova, ili korišćenje. Obračun troškova se vrši na osnovu vremenskog perioda u kome je realizovana zamena svojine, a ako to nije slučaj, prilikom obračuna troškova uzima se u obzir stopa inflacije.

AKCIONI PLAN RASELJAVANJA (RAP). Dokument koji opisuje procedure koje je potrebno ispoštovati kao i akcije koje je potrebno preduzeti kako bi se ublažili negativni uticaji raseljavanja, nadoknadili gubici i prikazale razvojne pogodnosti za osobe i zajednice koje su pod uticajem projekta. Ovaj RAP je usklađen sa ciljevima Operativne politike Svetske banke i PS5 Okvirnim planom raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda.

ZAINTERESOVANE STRANE. Svi pojedinci, grupe, organizacije i institucije koji potencijalno mogu biti obuhvaćene projektom ili zainteresovane za projekat.

DODATAK ZA PRELAZNI PERIOD. Opisuje jednokratnu novčanu naknadu troškova za pomoć prilikom preseljenja osoba pod uticajem projekta. Jednokratna novčana naknada u iznosu od tromesečne minimalne plate na nivou države, obračunate istog meseca kada se vrši uplata koja se obezbeđuje po domaćinstvu.

Svrha ovog dokumenta

Ovaj Akcioni plan raseljavanja je pripremljen kako bi se identifikovala odstupanja između zakonske regulative Republike Srbije, a pre svega Zakona o eksproprijaciji Republike Srbije, i IFC Standardima za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 “Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje”, potom zahtevima Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomskih pitanja, standardom 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnik dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019.

Glavni cilj ovog dokumenta jeste da se osiguraju adekvatne akcije kako bi se premostile sve identifikovane neusaglašenosti i obezbedila adekvatna naknada i pomoć osobama pod uticajem projekta. **Nijedna od akcija koje su definisane ovim Akcionim planom raseljavanja ne mogu na bilo koji način uticati na prethodno prihvatanje ili odbijanje sporazuma o eksproprijaciji, niti na prethodno dobijenu naknadu.**

Sažetak

Ovaj Akcioni plan raseljavanja (RAP) je pripremljen za sektor 1 Projekta autoput Moravski koridor (Pojate-Kruševac), sa glavnim ciljem da se identifikuju uticaji u vezi za otkupom zemljišta u okviru ovog projekta.

Glavni uticaji koji se odnose na otkup zemljišta na ovom sektoru se mogu razvrstati u sledeće kategorije:

Uticaj	Broj parcela	Broj domaćinstava
Gubitak stambenog objekta	1	1
Gubitak poslovnog objekta	2	2
Gubitak objekta koji nije stambeni i poslovni	23	30
Gubitak zemljišta	4059	3290 ^(*)

(*) informacije dobijene od Koridora Srbija

Tačan broj domaćinstava koji su pod uticajem zbog gubitka zemlje je teško odrediti na osnovu dostupnih informacija. Katastar nepokretnosti Republike Srbije prikazuje informacije o parceli na osnovu broja parcele. Informacija koja je prikazana, između ostalog, prikazuje strukturu vlasnika nad zemljištem. U nastavku su opšte karakteristike strukture vlasništva zemljišta u Republici Srbiji:

- Jedna parcela može biti u vlasništvu jednog ili više vlasnika (suvlasništvo). Suvlasnici su obično u srodstvu ali ne moraju biti nužno iz istog domaćinstva.
- Jedna osoba ili grupa ljudi koji su obično u srodstvu, mogu ali nije nužno, pripadati istom domaćinstvu i mogu posedovati više od jedne parcele.
- Više vlasnika parcele može pripadati istom domaćinstvu (na primer nasledstvo muževljeve i ženine porodice).

U praksi, registar prava svojine zemljišta u Republici Srbiji nam daje uvid o vlasništvu nad svakom parcelom koja je pod uticajem eksproprijacije, ali nam ne daje uvid o broju domaćinstava koja su pod uticajem tokom ovog procesa.

Proces eksproprijacije za sektor 1 Moravskog koridora, koji je predmet ovog RAP-a je počeo u aprilu 2019. godine, i izveden je u skladu sa zakonskom regulativom Republike Srbije, Zakonom o eksproprijaciji. Ovaj dokument predstavlja uporednu analizu između trenutne prakse eksproprijacije i zahteva zajmodavaca¹ i daje jasne akcije kako bi se neusaglašenosti premostile kroz

¹ IFC Standard za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), PS 5 "Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje", Okvir Svetske banke za

pružanje adekvatnih naknada i pomoći osobama pod uticajem projekta, kako je definisano u Poglavlju 5.5.2. Matrica prava. Ove akcije uključuju sledeće:

- Obezbeđivanje dodatka za prelazni period;
- Obezbeđivanje troškova preseljenja;
- Obezbeđivanje troškova za prijavu i prenos prava svojine;
- Obezbeđivanje troškova transporta i ugradnje opreme i instalacija;
- Mere za ublažavanje koje će biti definisane u zavisnosti od slučaja do slučaja za određene grupe ljudi pod uticajem projekta (primer ranjive grupe).

Važno je napomenuti, da prethodno navedene akcije neće ni na koji način uticati na prihvatanje ili odbijanje sporazuma o eksproprijaciji, niti na prethodno dobijenu naknadu.

Životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standard 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomska pitanja, IFC Priručnik dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019.

1 Opseg Akcionog plana raseljavanja

1.1 Uvod

Projekat autoputa Moravski koridor u dužini od 112,4 km nalazi se u regionu Zapadne Morave, u Republici Srbiji. Ugovor za izgradnju i sprovođenje projekta izgradnje autoputa zaključen je između Vlade Republike Srbije (finansijer) i Koridora Srbije (dalje investitor), (zajedno Naručilac) sa jedne strane, i Bechtel Enka JV (izvođač) sa druge strane.

Vlada Republike Srbije planira da projekat delom finansira putem međunarodnih banaka, zajmodavaca, uključujući J.P.Morgan (JPM) i kroz UK Export Finance (UKF) i Multilateralna agencija za garancije ulaganja (MIGA), agencija grupe Svetske banke (zajedno Zajmodavci).

Projekat će zahtevati privremeni i trajni otkup zemljišta za potrebe izvođenja radova na autoputu, sa svim pratećim objektima (petlja, podvožnjak, nadvožnjak, mostovi, propusti), i radove na regulaciji reke Zapadne Morave, kao i prateće objekte (pristupni putevi, pozajmišta, odlagališta, kampovi, itd.). Izgradnja autoputa je podeljena u 3 Sektora (detaljnije objašnjeno u Poglavlju 2).

Okvirni plan raseljavanja i Ponovnog uspostavljanja izvora prihoda je napravljen od strane 2U1K Engineering and Consultancy Inc. u ime Koridora Srbije, i u njemu se opisuju ključni principi otkupa zemljišta i prinudnog raseljavanja kao i ciljevi, organizacija i kriterijumi koji će se primenjivati u toku sprovođenja projekta kako bi se obezbedilo adekvatno upravljanje nad otkupom zemljišta i pristup nad zauzetim zemljištem za potrebe projekta.

Arup (dalje “konsultant”) je angažovan da pripremi Akcioni plan raseljavanja za svaki sektor projekta, koji će uzetu u obzir sve relevantne zahteve i uslove u vezi sa fizičkim i ekonomskim raseljavanjem koje se javlja kao posledica ovog projekta.

1.2 Sadržaj ovog Dokumenta

Ovaj Akcioni plan raseljavanja je pripremljen kako bi se identifikovala odstupanja između zakonske regulative Republike Srbije, a pre svega Zakona o eksproprijaciji Republike Srbije, i IFC Standardima za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 “Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje”, potom zahtevima Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standardom 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnik dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019. U slučaju neslaganja između zahteva, biće ispunjena stroža regulativa.

Glavni cilj ovog RAP-a jeste da identifikuje sve negativne uticaje koje projekat ima, kako bi se omogućila adekvatna naknada i pomoć PAP-ovima i kako bi se postavile akcije kojima će se izbeći ili umanjiti budući uticaji na zemljište, i postaviti brza i efikasna naknada za sve preostale uticaje onima koji ispunjavaju uslove.

Ovim RAP-om definiše se sledeće:

- Pruža osnovni popis osoba pod uticajem projekta i informacije o imovini;
- Opisuje visinu naknade i standarde;
- Opisuje odgovornosti institucija za implementaciju procedura za rešavanje žalbi;
- Opisuje procedure koje se moraju pratiti u vezi sa konsultacijama i objavljivanjem dokumenta;
- Pruža praćenje implementacije i nadzora nad sprovođenjem aktivnosti.

1.3 Metodologija

Metodologija koja je korišćena tokom pripreme ovog dokumenta predstavlja kombinaciju desktop analize dostupnih sekundarnih podataka, kao i analize primarnih podataka prikupljenih prilikom terenske posete opštinama Čičevac, Varvarin i grada Kruševca (koji su u okviru sektora 1), u periodu između 28. septembra i 27. oktobra 2020 godine.

Aktivnosti preduzete za pripremu ovog RAP-a uključuju:

- Analizu područja zahvaćenog projektom i prikupljanje sekundarnih informacija;
- Popis osoba pod uticajem projekta, njihovog zemljišta, imovine i nekretnina,
- Prikupljanje demografskih podataka o osobama pod uticajem projekta i njihovim domaćinstvima,
- Društveno-ekonomska procenu osoba pod uticajem projekta i njihovih domaćinstava,
- Prikupljanje informacija o prethodnom otkupu zemljišta za ovaj projekat,
- Pregled postojećih informacija: Okvirni plan raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda, Plan angažovanja zainteresovanih strana, informacije o parcelama i osoba pod uticajem projekta dobijenih od strane KS.
- Analizu zakonske regulative Republike Srbije, a pre svega Zakona o eksproprijaciji Republike Srbije, i IFC Standardima za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 "Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje", potom zahtevima Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standardom 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnik dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019.

Kao što je napomenuto u Planu izvršenja, društveno-ekonomsko istraživanje je sprovedeno kako bi se pokrila veličina uzorka za svaku kategoriju prikazanu u tabeli 1 ispod.

Tabela 1 Ciljana veličina uzorka za društveno-ekonomsko istraživanje

Broj.	Kategorija	Uticaj	Veličina uzorka
1	PAP-ovi pod uticajem, fizičkog raseljavanja ili gubitka poslovnog objekta, ili PAP-ovi pogođeni gubitkom objekata korišćenih za odmor i rekreaciju ili privremen boravak tokom sezone žetve (vikendice i kolibe)	Veliki	100%
2	PAP-ovi kojima je izvor prihoda vezan za zemljište i PAP-ovi kojima su velike površine zahvaćene eksproprijacijom (više od 30% ukupne površine zemljišta)	Srednji	20%
3	PAP-ovi kojima su male površine zemljišta obuhvaćene eksproprijacijom (manje od 30% ukupne površine zemljišta)	Mali	10%

Prema informacijama o parcelama i vlasnicima, dobijenim od KS, ukupno je 4.059 parcela i 3.290 vlasnika koji su pod uticajem projekta na sektoru 1.

Prema informacijama dobijenim od KS, 26 parcela na kojima se nalaze objekti je pod uticajem projekta na sektoru 1 (Tabela 2), što potpada pod kategoriju 1 prema tabeli 1 iznad, a koji su pod velikim uticajem projekta. Arup-ovo istraživanje je obuhvatilo 84,6% ispitanika umesto 100%, zbog nevoljnosti ispitanika da učestvuju u anketi.

Tabela 2 Informacije o parcelama sa objektima pod uticajem projekta dobijenim od KS

	Stambeni objekti	Poslovni objekti	Vikendice i kolibe
Broj parcela	1	2	23
Broj vlasnika parcela	1	2	30

Broj parcela koje su pod uticajem projekta za svaku katastarsku opštinu na teritoriji opština Čičevac, Varvarin i grada Kruševca, dobijenim od KS, umanjen je za broj administrativnih prenos², sa ciljem da se utvrdi broj uzoraka za svaku katastarsku opštinu. Takođe, bilo je slučajeva u kojima je jedan vlasnik parcele

² Administrativni prenos predstavlja situaciju gde je vlasništvo prebačeno sa jednog javnog entiteta na drugi.

imao vlasništvo nad više parcela. Svaki ovakav slučaj posmatrao se kao jedan uzorak.

Prateći iznad pomenutu metodologiju, konsultant je definisao konačan broj uzoraka za kategorije 2 i 3 iz Tabele 1, za svaku od katastarskih opština (KO) zahvaćenih projektom. Kao što je prikazano u Tabeli 3, ciljani broj uzoraka je dostignut u svakoj katastarskoj opštini osim u KO Lazarica. Razlog je bilo to što je teže pronaći PAP-ove u urbanim sredinama nego u ruralnim, gde se PAP-ovi međusobno poznaju. Bilo je nekoliko slučajeva (ne više od 5) gde je primećeno u toku intervjua da pojedinci poseduju parcele na više katastarskih opština koje su pod uticajem Projekta. U tim slučajevima, bili su označeni kao “sproveden upitnik” u svakoj od tih opština.

Tabela 3 Određivanje ciljane veličine uzorka

Katastarska Opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijenih od KS (a)	Broj vlasnika pod uticajem			Ciljana veličina uzorka		Broj izvršenih intervjua	
		Srednji uticaj (b)	Manji uticaj (c)	Ukupno (b+c)	Srednji uticaj	Manji uticaj	Srednji uticaj	Manji uticaj
Opština Čičevac								
KO Čičevac	429	164	76	240	33	8	33	11
KO Grad Stalać	154	60	39	99	12	4	12	4
KO Lučina	26	11	7	18	2	1	2	1
KO Mrzenica	278	92	39	131	18	4	10	4
KO Pojate	77	30	24	54	6	2	6	2
KO Stalać	245	69	106	175	14	11	14	11
Opština Varvarin								
KO Bošnjane	399	105	92	197	21	9	21	9

Katastarska Opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijenih od KS (a)	Broj vlasnika pod uticajem			Ciljana veličina uzorka		Broj izvršenih intervjua	
		Srednji uticaj (b)	Manji uticaj (c)	Ukupno (b+c)	Srednji uticaj	Manji uticaj	Srednji uticaj	Manji uticaj
KO Maskare	88	34	19	53	7	2	7	2
KO Selo Varvarin	66	21	20	41	4	2	4	2
Grad Kruševac								
KO Bivolje	263	26	125	151	5	13	5	13
KO Čitluk	110	13	40	55	3	4	3	4
KO Jasika	135	10	62	72	2	6	2	6
KO Kukljin	407	11	31	42	2	3	2	3
KO Lazarica	543	88	165	259	18	17	13	17
KO Makrešane	513	86	163	249	17	16	17	16
KO Pepeljevac	46	6	16	22	1	2	1	2

Katastarska Opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijenih od KS (a)	Broj vlasnika pod uticajem			Ciljana veličina uzorka		Broj izvršenih intervjua	
		Srednji uticaj (b)	Manji uticaj (c)	Ukupno (b+c)	Srednji uticaj	Manji uticaj	Srednji uticaj	Manji uticaj
KO Šanac	280	72	76	148	14	8	14	8
Ukupno	4059	898	717	1615	179	113	166	115

2 Opis projekta i potencijalni uticaji

2.1 O Projektu

Projekat autoputa Moravski koridor u dužini od 112,4 km nalazi se u regionu Zapadne Morave u Republici Srbiji i spaja Preljinu sa Pojatama preko Kruševca.

Slika 1 Trasa projekta

Projekat je podeljen na 3 sektora, gde svaki sektor ima po 3 deonice:

1. Sektor 1: Pojate – Kruševac (dužine 27.83 km)

- 1) Pojate – most preko Južne Morave
- 2) Most preko Južne Morave – Makrešane
- 3) Makrešane – Koševi

2. Sektor 2: Kruševac (Koševi) – Adrani (dužine 52.86 km)

- 4) Kruševac (Koševi) -Lopoška reka
- 5) Lopoška reka – Trstenik

- 6) Trstenik – reka Tovarnica
- 7) Reka Tovarnica – Adrani

3. Sektor 3: Adrani – Preljina (dužine 28.66 km)

- 8) Petlja Adrani – petlja Mrčajevci
- 9) Petlja Mrčajevci – petlja Preljina
- 10) Petlja Preljina – petlja Preljina (E-763)

Projekat će zahtevati privremeni i trajni otkup zemljišta za potrebe izvođenja radova na autoputu, sa svim pratećim objektima (petlja, podvožnjak, nadvožnjak, mostovi, propusti), i radove na regulaciji reke Zapadne Morave, kao i prateće objekte (pristupni putevi, pozajmišta, odlagališta, kampovi, itd.).

Autoput je projektovan sa po dve vozne trake širine po 3,75 m u svakom smeru, 2,5 m širokim zaustavnim trakama, 2 x (1,0 m + 0,5 m) rubnim trakama, razdelnom trakom širine 4 m i obostranim bankinama širine po 1,5 m. Širina kolovoza je 11,5 m po smeru, a ukupna širina poprečnog profila je 30,00 m. Planirana je izgradnja 11 raskrsnica: Pojate, Čičevac, Kruševac Istok, Kruševac Zapad, Velika Drenova, Trstenik, Vrnjačka Banja, Vrba, Kamidžora, Adrani i Preljina. Planirana je izgradnja 130 putnih struktura, od toga 71 most, 28 nadvožnjaka i podvožnjaka i 31 propust. Na trasi autoputa planirani su objekti za potrebe korisnika: 3 parkirališta “Moravište”, “Donji Koševi” i “Donja Ratina” i odmaralište “Mrčajevci”.

2.2 Zajednice zahvaćeno projektom

Trasa autoputa sektora 1 prolazi kroz administrativne teritorije opština Čičevac, Varvarin i Grada Kruševca. Prema administrativnoj raspodeli Republike Srbije, opštine Čičevac, Varvarin i Grad Kruševac sadrže manja naselja u svojim granicama – sela u slučaju Čičevca i Varvarina i gradskih opština i sela u slučaju Kruševca (Pogledati karte u Appendix C). Sa druge strane katastarske opštine prikazuju vlasništvo nad zemljištem, i prikazuju granice parcela. U najvećem broju slučajeva, katastarska opština se preklapa sa teritorijama naselja (Tabela 4). Katastarska parcela je definisana kao osnovna teritorijalna katastarska jedinica koja predstavlja deo zemlje u katastarskoj opštini sa definisanom granicom i označena je jedinstvenim brojem, i nad njom postoji pravo vlasništva. Pojedinaac može biti vlasnik više od jedne parcele. Slično, jedna parcela može biti u vlasništvu više od jednog vlasnika (suvlasništvo). Treba napomenuti da u ovom slučaju više suvlasnika ne mora uvek nužno da ima isti procentualni udeo u vlasništvu parcele. Pravo nad vlasništvom se deli, svakom suvlasniku do određenog takozvanog idealnog dela, prikazanog razlomkom ili procentom.

Tabela 4 Naselja zahvaćena projektom na sektoru 1

Opština / Grad	Naselje (gradska opština ili selo)	Katastarska Opština (KO)
Opština Čičevac	Čičevac	KO Čičevac
	Grad Stalać	KO Grad Stalać
	Lučina	KO Lučina
	Mrzenica	KO Mrzenica
	Pojate	KO Pojate
	Stalać	KO Stalać
Opština Varvarin	Bošnjane	KO Bošnjane
	Varvarin Selo	KO Varvarin Selo
	Maskare	KO Maskare
Grad Kruševac	Bivolje	KO Bivolje
	Čitluk	KO Čitluk
	Jasika	KO Jasika
	Kukljin	KO Kukljin
	Lazarica	KO Lazarica
	Makrešane	KO Makrešane
	Pepeljevac	KO Pepeljevac
	Šanac	KO Šanac

Predeo pod uticajem projekta trpi stalne promene u broju stanovnika, slično ostalim delovima Republike Srbije. Rast populacije je prisutan u centru opština i u njihovoj neposrednoj blizini, koja su ujedno i najurbanizovanija područja. Sela na periferiji opštinskih centara često se razvijaju bez adekvatnog planiranja, sa kućama izgrađenim na poljoprivrednom zemljištu koje su komunalno i infrastrukturno neodgovarajuće.

Ćićevac i Varvarin su doživeli pad broja stanovnika u poslednjih 50 godina. Opština Ćićevac je izgubila 23,3% populacije u periodu od 1971 do 2011, delom u urbanim sredinama (9,3%) i mnogo više u ruralnim sredinama (33,4%), sa Mrzenicom koja je izgubila 57,2% stanovništva. Opadanje populacije u opštini Varvarin u periodu od 1971 – 2011 godine je iznosilo 31,3%, slično ostalim opštinama na trasi autoputa i generalno u Republici Srbiji (sa izuzetkom urbanih centara).

Sa druge strane, Grad Kruševac je doživeo rast populacije koji je iznosio 99,1% u urbanim sredinama, kao i u naseljima kao što su Čitluk i Pepeljevac. U sredinama koje se nalaze dalje od centa grada, primećeno je opadanje stanovništva: Šanac (27,2%), Makrešane (21,7%).³

Tabela 5 Uporedni pregled broja stanovnika

Opština	Broj stanovnika u 1971	Broj stanovnika u 2011
Opština Ćićevac	12.359	9.476
Urbano	5.143	4.667
Ruralno	7216	4.809
Grad Stalac	1.055	693
Lučina	1.082	811
Mrzenica	374	187
Pojate	1.175	846
Stalac	2.087	1.563
Opština Varvarin:	26.143	17.966
Bošnjane	2.459	1.713
Varvarin Selo	1.940	1.587
Maskare	777	499
Opština Kruševac:	118.016	128.752
Urbano	29.509	58.745
Ruralno	88.507	70.007
Bivolje	6.905	275
Čitluk	2.155	3.114
Jasika	1.702	1.784
Kukljin	2.141	1.535
Lazarica	3.443	1.905
Makrešane	1.806	1.414
Pepeljevac	1.933	2.157

³ Izvor: 2011 Popis stanovništva, domaćinstva i stanova u Republici Srbiji. Uporedni pregled broja stanovnika u 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002 i 2011. Podaci po naseljima. Knjiga 20. Beograd 2014. (strane 82,78,79)

Opština	Broj stanovnika u 1971	Broj stanovnika u 2011
Šanac	1.343	978
Ukupno	188.859	177.255

Kao što je prikazano u Tabeli 6 ispod, opadanje broja domaćinstava u opštinama koje su pod uticajem projekta je sporije nego smanjenje u broju populacije. Postoje dva razloga za ovaj trend. Prvi razlog predstavlja razdvajanje porodice i uspostavljanje drugog domaćinstva nezavisno od roditeljskog doma u istom naselju. Drugi razlog jeste nastavljanje postojanja starijih domaćinstva sa samo jednim ili dva člana najčešće starosne dobi preko 65 godina.⁴

Tabela 6 Upporedni pregled broja prebivališta za trajno stanovanje u 1971 i 2011

Opština	Broj domaćinstava 1971	Broj domaćinstava 2011
Opština Čičevac	3.279	2.971
Urbano	1.427	1.505
Ruralno	1.852	1.466
Grad Stalać	249	202
Lučina	275	237
Mrzenica	90	69
Pojate	306	246
Stalać	564	477
Opština Varvarin:	6.386	5.544
Bošnjane	551	530
Varvarin Selo	503	457
Maskare	213	172
Opština Kruševac:	31.668	40.947
Urbano	9.784	20.369
Ruralno	21.884	20.578
Bivolje	2.087	86
Čitluk	540	901
Jasika	424	554
Kukljin	500	455
Lazarica	998	554
Makrešane	402	412
Pepeljevac	479	586

⁴ Izvor: 2011 Popis stanovništva, domaćinstva i stanova u Republici Srbiji. Upporedni pregled broja stanovnika u 1948 - 2011. i stanova 1971 – 2011. Podaci po naseljima. Knjiga 21. Beograd 2014. (strane 142, 134, 136). Podaci o ukupnom broju stanova u 971. nisu pronađeni u bazi podataka RZS.

Opština	Broj domaćinstava 1971	Broj domaćinstava 2011
Šanac	294	267
Ukupno	49.078	55.667

Prilikom analiziranja podataka o stambenim objektima prebivališta za stalno stanovanje prema nastanjenosti, može se videti da u svim opštinama kao i u naseljima koja su pod uticajem projekta, udeo nastanjenih stambenih objekata korišćenih za trajno stanovanje je veoma nizak. U opštini Čičevac, udeo nastanjenih stambenih objekata korišćenih za trajno stanovanje u 2011. godini je iznosio 68,0% u urbanim sredinama, i 61,0% u ruralnim naseljima. U opštini Varvarin ovaj broj je iznosio 68,4% dok je za nijansu veći broj bio na teritorijama Grada Kruševca: 82,1% u urbanim sredinama i 73,9% u ruralnim sredinama.⁵

Tabela 7 Stambeni objekti za stalno prebivalište prema statusu nastanjenosti 2011

Opština	Ukupan broj stambenih objekata	Nastanjenost	Trenutno nenastanjeni ili napušteni	Povremeno korišćeni (za odmor, rekreaciju i tokom sezonskih poljoprivrednih radova)	Drugo ⁶
Opština Čičevac	4.559	2935	1.033	578	13
Urbano područje	2.178	1.482	429	257	10
Ruralno područje	2.381	1.453	604	321	3
Grad Stalac	345	201	70	73	1
Lučina	359	236	96	27	0
Mrzenica	117	67	22	28	0
Pojate	383	241	118	23	1
Stalac	708	476	183	48	1
Opština Varvarin:	7.908	5.410	1.966	494	38
Bošnjane	735	516	193	18	8
Varvarin Selo	657	453	184	18	2
Maškare	306	170	83	45	8
Opština Kruševac:	51.556	40.083	9.399	1.768	306

⁵ Izvor: 2011 Popis stanovništva, domaćinstva i stanova u Republici Srbiji. Broj i površina stambenih jedinica. Podaci po naseljima. Knjiga 22. Beograd 2013. (strane 238, 224, 226)

⁶Ovaj broj označava sledeće kategorije: objekti za obavljanje aktivnosti, zauzeti poslovni prostori, objekti zauzeti za određene potrebe, kolektivne stambene jedinice.

Opština	Ukupan broj stambenih objekata	Nastanjenost	Trenutno nenastanjeni ili napušteni	Povremeno korišćeni (za odmor, rekreaciju i tokom sezonskih poljoprivrednih radova)	Drugo ⁶
Urbano	24.205	19.869	4.057	91	188
Ruralno	27.351	20.214	5.342	1.677	118
Bivolje	102	80	19	1	2
Čitluk	1.104	874	210	7	13
Jasika	684	545	124	13	2
Kukljin	568	445	74	47	2
Lazarica	611	537	73	0	1
Makrešane	544	399	126	17	2
Pepeljevac	751	578	126	46	1
Šanac	355	266	85	4	0
Ukupno	72.352	54.503	14.184	3.255	401

Prema Republičkom zavodu za statistiku, prosečna neto zarada (bez poreza i doprinosa) u junu 2020. godine na nacionalnom nivou je iznosila 59.740 RSD (približno 506 EUR), dok su zaposleni u Gradu Kruševcu zarađivali 50.858 RSD (približno 431 EUR). U opštini Čičevac ovaj broj je iznosio 45.740 RSD (približno 388 EUR), i 42.833 RSD (približno 363 EUR) u opštini Varvarin.

2.3 Uticaji i rizici projekta

Uzimajući u obzir prirodu i opseg projekta, kao i karakteristike zajednica u području pod uticajem projekta, identifikovani su sledeći uticaji i rizici:

Tabela 8 Uticaji i rizici projekta

Uticaj	Rizik / Opis
Faza pre početka izvođenja radova	
Gubitak zemljišta	Gubitak građevinskog zemljišta
	Gubitak poljoprivrednog zemljišta (obrađivanog i neobrađivanog)
Gubitak useva	Gubitak jednogodišnjih i višegodišnjih biljaka
Fizičko raseljavanje	Gubitak mesta stanovanja usled fizičkog raseljavanja
Izmeštanje poslovnih aktivnosti	Nemogućnost nastavljanja sa poljoprivrednom proizvodnjom
	Gubitak prihoda od zakupa zemljišta
	Gubitak ruralne infrastrukture (sistemi za navodnjavanje, neformalni pristupni putevi)

	Gubitak pomoćnih objekata
	Gubitak poljoprivrednih aktivnosti za samostalnu proizvodnju
	Gubitak pašnjaka za stoke
	Gubitak poslovnih objekata
Faza izvođenja radova	
Izmeštanje poslovnih aktivnosti	Ulazak u posed – izvođenje radova van granica gradilišta (građevinska mehanizacija, radovi, višak materijala, otpad, itd..)
	Privremeni gubitak pristupa zemljištu zbog prekinutog seoskog puta
	Oštećenje na postojećoj ruralnoj infrastrukturi (sistem za navodnjavanje, neformalni pristupni putevi)
	Šteta na privatnoj imovini i propust izvođača da popravi štetu (ograde, pomoćni objekti, kuće, itd.)
	Gubitak poljoprivredne proizvodnje zbog zagađenja zemljišta
Privremen otkup zemljišta	Gubitak poljoprivredne proizvodnje zbog zagađenja zemljišta (neuspeh vraćanja zemljišta u prvobitno stanje)

Faza puštanja u rad	
Gubitak pristupa imovini	Trajni gubitak pristupa zemljištu zbog prekinutog seoskog puta
Izmeštanje poslovnih aktivnosti	Gubitak poljoprivredne proizvodnje usled smetnji u saobraćaju i neadekvatno izvedenih građevinskih radova (prašina, poplave zbog loših drenažnih sistema, zagađenje zemljišta)

3 Pravni okvir

3.1 Zahtevi nacionalnog zakonodavstva

Glavni zakoni koji uređuju oblasti otkupa zemljišta / proces eksproprijacije u Republici Srbiji su:

- Zakon o eksproprijaciji ("Službeni glasnik RS", broj 53/95, "Službeni glasnik SFRJ", broj 16/2001 – odluka US i "Službeni glasnik Republike Srbije", broj 20/2009 i 55/2013 – odluka US i 106/2016),
- Zakon o šumama ("Službeni glasnik RS", broj 30/2010),
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službeni glasnik RS", broj 62/2006, 65/2008 – drugi zakon, 41/2009, 112/2015, 80/2017 i 95/2018 – drugi zakon),
- Zakon o državnom premeru i katastru ("Službeni glasnik RS", broj 72/2009, 18/2010, 65/2013 i 15/2015 – odluka US, 96/2015, 47/2017 – autentično tumačenje, 113/2017 – dr. zakon, 27/2018 – dr. zakon, 41/2018 – dr. zakon i 9/2020 – dr. zakon),
- Zakon o vodama ("Službeni glasnik RS", broj 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 - dr. zakon),
- Zakon o javnoj svojini ("Službeni glasnik RS" broj 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – dr. zakon, 108/2016, 113/2017 i 95/2018),
- Zakon o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS" broj. 72/2009, 81/2009 – ispr., 64/2010 – odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 98/2013 – odluka US, 132/2014, 145/2014 83/2018, 31/2019, 37/2019 – dr. zakon i 9/2020),
- Zakon o osnovama svojinskopravnih odnosa ("Službeni list SFRJ", broj 6/80 i 36/90, "Službeni list SFRJ", broj 29/96 i "Službeni glasnik RS", broj 115/2005).

Zakon o eksproprijaciji opisuje proces eksproprijacije i daje opšti okvir eksproprijacije u Republici Srbiji. Neke od najvažnijih odredbi su:

- da obezbedi jednostavan, efikasan proces, i u što većoj meri smanji potrebe za sudskim postupcima kako bi se olakšala neophodna eksproprijacija. U normalnim okolnostima, čitav postupak otkupa zemljišta se može završiti u periodu od šest meseci;
- da obezbedi pravičnu naknadu za zemljište i imovnu koja je pod uticajem projekta, prema odluci Poreske uprave, u ime "Korisnika eksproprijacije". Vrednost se procenjuje na osnovu trenutne tržišne cene;
- u slučajevima poljoprivrednog zemljišta koje se nalazi u privatnom vlasništvu, i ukoliko je dostupno zemljište uporedive vrste i kvaliteta u toj oblasti ili u neposrednoj blizini, treba je ponuditi PAP-ovima sa formalnim vlasništvom;
- uporedivost se utvrđuje na osnovu procene raspoloživog javnog zemljišta, od strane ovlašćenog stručnjaka angažovanog od strane Korisnika eksproprijacije;

- ukoliko osoba pod uticajem projekta ne prihvati ponuđeno zamensko zemljište, biće im ponuđena novčana naknada. Ukoliko PAP želi da ospori ponuđeni iznos, može pribeći sudskom postupku.
- u slučaju da je PAP izgradio objekat, bez formalne građevinske dozvole, odluka o isplati naknade se može doneti na Sudu prema Zakonu o osnovama svojinskoopravnih odnosa, u slučaju da postoje investicije u koje je uloženo, i kako ovlašćeni stručnjak odluči.
- u slučajevima delimične eksproprijacije ukoliko PAP proceni da preostali deo nije održiv, npr. nije ekonomski isplativ, mogu predati zahtev za otkup preostalog dela zemljišta. Ovlašćeni stručnjak donosi odluku o ovakvim zahtevima.

3.2 Pregled važećih zahteva

Uz obavezu da KS ispunjavaju zahteve nacionalne regulative, takođe moraju ispuniti zahteve zajmodavaca koji učestvuju u finansiranju projekta. Relevantni zahtevi koji proizilaze iz IFC Standarda za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 "Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje", potom zahteva Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standarda 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnika dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019., su ukratko:

- izbeći, ili svesti na najmanju moguću meru prinudno raseljavanje razmatranjem drugih projektnih rešenja;
- gde se fizičko ili ekonomsko raseljavanje kao posledice otkupa zemljišta ne mogu izbeći, obezbediti naknadu za gubitak imovine u visini troškova njene potpune zamene;
- kako bi se ublažili štetni uticaji otkupa zemljišta (gubitak stambenog objekta i/ili izvora prihoda) ponuditi naknadu i/ili opcije za raseljavanje ili ponovno uspostavljanje izvora prihoda bez obzira da li postoji formalno pravo nad zemljištem / postojećim objektima;
- poboljšati, ili vratiti na nivo pre projekta, izvore prihoda raseljenih osoba uključujući one koji nemaju formalno zakonsko pravo nad zemljištem koje zauzimaju;
- razvoj i implementacija RAP-a mora da uključuje konsultacije i da obezbedi informisano učešće PAP-ova. Konsultacije moraju biti smislene, kulturološki prihvatljive i moraju uključivati zajednice pod uticajem projekta;
- doneti posebne odredbe za pružanje pomoći ugroženim ili ranjivim grupama (koji su prisutni pod uticajem projekta u trenutku datuma preseka) na koje raseljavanje može imati značajnije uticaje nego na druge i koji mogu biti ograničeni svojim pravom da potraže ili iskoriste pomoć prilikom uspostavljanja ponovnog izvora prihoda;
- da uključe zainteresovane strane u ranu fazu projekta i uspostave efikasan žalbeni mehanizam;

3.3 Sažetak glavnih neslaganja između nacionalnog zakonodavstva i primenjivih

Zahtevi nacionalne zakonske regulative vezani za eksproprijaciju u Republici Srbiji, su u najvećoj meri usklađeni sa zahtevima IFC Standarda za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 “Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje”, potom zahteva Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standarda 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnika dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019. Glavna odstupanja koja su identifikovana navedena su ispod. Kompletna uporedna analiza između primenljivih zahteva dostupna je u Okvirnom planu raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda.

- Zakonski okvir Republike Srbije ne sadrži odredbe vezane za rano uključivanje zainteresovanih strana niti njihovo osnaživanje učestvuju u procesu donošenja odluka u toku eksproprijacije. Osobe koje su formalno zahvaćene uticajem procesa eksproprijacije obično dobiju prve informacije prilikom objavljivanja javnog interesa.
- Zakonski okvir Republike Srbije nudi pravičnu naknadu za zemljište pod uticajem projekta, za objekte i useve ali ne uzima u obzir amortizaciju. Zakon ne predviđa dodatnu pomoć ili naknadu u toku ili nakon raseljavanja, osim naknade za gubitak imovine. Vlasnici ne dobijaju nikakvu pomoć za ponovno uspostavljanje imovine (nema brze procedure administracije za dozvole, licence ili komunalne priključke). Pravo na naknadu se pruža samo formalnim vlasnicima, dok neformalni vlasnici ili korisnici mogu dobiti naknadu samo ukoliko ispunjavaju posebno propisane uslove.
- Osim pripreme studije o eksproprijaciji i liste formalnih vlasnika i njihove imovine, zakonodavstvom nije predviđeno pripremanje drugih dokumenata kojima bi se uklonili ili umanjili negativni društveno-ekonomski uticaji vezani za eksproprijaciju.
- Zakonski okvir Republike Srbije ne sadrži zahteve za ranjive grupe.
- Zakonski okvir Republike Srbije priznaju pravo PAP-ovima da ulože žalbu u različitim fazama procesa eksproprijacije, ali ne postoji zahtev za uspostavljanje žalbenog mehanizma.

4 Principi, ciljevi i proces

4.1 Principi i ciljevi

Glavni cilj ovog dokumenta je da naglasi koje procedure je potrebno ispoštovati i koje su konkretne akcije koje je potrebno preduzeti kako bi se adekvatno otkupilo zemljište i PAP-ovi dobili adekvatnu novčanu naknadu. Akcije iz ovog RAP-a će omogućiti adekvatno učešće osoba pod uticajem projekta u proces otkupa zemljišta, konsultacije tokom svih faza i omogućiti potpuno funkcionisanje žalbenog mehanizma.

Glavni ciljevi ovog dokumenta su:

- Da umanjí potencijalni negativni uticaj ovog projekta na zajednice;
- Da umanjí negativni društveni i ekonomski uticaj otkupa zemljišta, kao i trajne ili privremene gubitke, obezbeđivanjem novčane naknade za gubitak imovine;
- Da umanjí negativni društveni i ekonomski uticaj ograničenog pristupa imovini, uključujući i poslovnoj imovini;
- Da uspostavi organizacione sisteme i procedure za praćenje realizacije ovog plana i preuzimanje korektivnih mera;

Principi na kojima se zasniva ovaj dokument i principi kojih će se dokument pridržavati tokom implementacije Projekta su sledeći:

- Otkup zemljišta će se izvršiti u skladu sa važećim zakonodavstvom Republike Srbije (posebno Zakona o eksproprijaciji RS), PS5, ESS5, i Priručnikom dobre prakse: Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje 2019, kao što je opisano u ovom dokumentu, i dobrom međunarodnom praksom.
- Privremeno zauzimanje zemljišta za potrebe građevinskih radova će biti nadoknađeno prema Zakonu o eksproprijaciji Republike Srbije.
- PAP-ovima će biti pružena pomoć u svim fazama Projekta kako bi se ponovo obnovili izvori prihoda i životni standardi na nivo na kom su bili pre početka projekta.
- Kratkotrajni uticaji vezani za gubitak ili poteškoće prilikom pristupa imovini, koji će se ublažiti obezbeđivanjem pristupnih puteva.
- Posebna podrška i pažnja u procesu otkupa zemljišta, kao i tokom implementacije svih faza projekta, biće pružena ranjivim grupama pod uticajem projekta, u skladu sa njihovom ranjivošću. Uključivanje žena iz pogođenih domaćinstava u sve javne konsultacije, kako bi se olakšalo njihovo ravnomerno učešće u merama za ublažavanje koji su definisani u okviru ovog RAP-a. Dokumentacija o vlasništvu ili zakupu, kao što su vlasnički listovi, ugovori o zakupu (uključujući i bankovne račune uspostavljene za isplatu novčane nakade), treba da se izdaju na ime oba supružnika, ukoliko su ekspropisana sredstva deo bračne imovine oba supružnika. Svaka druga

pomoć biće jednako dostupna i muškarcima i ženama i prilagođena njihovim potrebama.

- Tokom implementacije projekta i ciklusa raseljavanja, zainteresovanim stranama će se pružiti kompletne informacije o njihovim pravima na žalbe, mogućnostima i procedurama. Sve žalbe će biti uzete u obzir tokom implementacije projekta i aktivnostima tokom raseljavanja.

4.2 Pregled procesa

Procesu pripreme Akcionog plana raseljavanja prethodile su sledeće aktivnosti:

1. Utvrđivanje javnog interesa

Zakon o utvrđivanju javnog interesa i specijalna procedura za realizaciju projekta izgradnje koridora autoputa E-761, deonica Pojate-Preljina usvojeni su u julu 2019. godine (“Službeni glasnik RS”), i njima se utvrđuje javni interes za eksproprijaciju nepokretnosti za potrebe izgradnje Moravskog koridora.

2. Određivanje trase projekta

Izgradnja Moravskog koridora je odlučena prema Prostornom planu područja posebne namene koridora autoputa E-761, Uredbi o utvrđivanju prostornog plana područja posebne namene koridora autoputa E-761 (“Službeni glasnik RS” broj 10/2020). U skladu sa zahtevima zakonske regulative, ovaj dokument je adekvatno objavljen i dostupan za komentare (Pogledati Poglavlje 7.1 za više informacija).

3. Definicija datuma preseka

Datum preseka tj. datum moratorijuma nakon kojeg osobe nisu podobne za naknadu za ulazak u posed pod uticajem projekta ili bilo koji drugi oblik pomoći. Ovaj datum je definisan Okvirnim planom raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda, kao deseti dan od dana održavanja javnih konsultacija za ovaj plan u svakoj od opština pod uticajem projekta. U pogledu opština koje su predmet ovog RAP-a to su sledeći datumi:

- 1. mart 2020. godine, 16h u prostorijama opštine Čičevac
- 28. februar 2020. godine, 10h u prostorijama opštine Varvarin
- 28. februar 2020. godine, 13h u prostorijama opštine Kruševac

4. Preliminarni okvirni plan

Okvirni plan raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda je napravljen od strane 2U1K Engineering and Consultancy Inc. u ime Koridora Srbije, u kome se opisuju ključni principi otkupa zemljišta i raseljavanja kao i ciljevi, organizacija i kriterijumi koji će se primenjivati u toku implementacije projekta kako bi se obezbedilo adekvatno upravljanje nad otkupom zemljišta i pristup nad zauzetim zemljištem za potrebe projekta.

5. Proces eksproprijacije

Proces eksproprijacije za sektor 1 Moravskog koridora koji je predmet ovog RAP-a je započet u aprilu 2019. godine. Proces je i dalje u toku za one PAP-ove koji nisu potpisali sporazume o novčanoj naknadi, tj. tamo gde su pokrenuti sudski postupci. Prema informacijama dobijenim od strane KS, broj ovih slučajeva iznosi 93. Rešeno je 29 slučajeva a 64 su i dalje u toku. Prema Proceni uticaja na životnu sredinu (novembar 2020. godine) proces je sproveden kroz sledeće korake:

- 1) Pribavljanje informacija o osobama pogođenim uticajem projekta i njihovoj imovini od strane Republičkog geodetskog zavoda
- 2) Podnošenje zahteva za eksproprijaciju zahvaćenim opštinama
- 3) Podnošenje ponuda za novčanu naknadu osobama pod uticajem projekta na osnovu procena relevantnih opština
- 4) Pregovaranje o iznosu naknade i potpisivanje sporazuma o istoj.

6. Društveno-ekonomsko istraživanje

Konsultant je obavio prikupljanje primarnih podataka tokom poseta na lokacijama opština Čičevac i Varvarin i Gradu Kruševcu između 28. septembra i 27. septembra 2020. godine. Ovi podaci su iskorišćeni kako bi se utvrdila vrsta uticaja na stanovništvo zahvaćeno uticajem projekta i definisala matrica prava.

5 Projektom zahvaćena imovina, lica i prava

Tabela 9 ispod prikazuje informacije o zemljištu pod uticajem projekta na sektoru 1, a prema informacijama dobijenim od KS. Dostupni podaci pokazuju da je poljoprivredno zemljište pod najvećim uticajem u svim katastarskim opštinama, sem u KO Pojate i KO Mrzenica. U proseku, deo parcele koji je pod uticajem projekta iznosi 10 ari, dok je najmanja površina pod uticajem samo 1m². Treba napomenuti da u skoro svim katastarskim opštinama najveća pogođena površina u javnom vlasništvu.

Tabela 9 Zemljište i objekti pod uticajem projekta na sektoru 1

Katastarska Opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijenih od KS (a)	Ukupan površina na parcelama (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta								
				Privatno	Javno	Privatna	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište ⁷		Ostalo ⁸		Šume		
									Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	
Opština Čičevac																	
KO Čičevac	429	116,12	41,10	0,0001	0,0002	0,61	3,10	0,09	371	35,42	25	0,60	33	5,14	0	0	

⁷ Zemlja zonirana za izgradnju

⁸ ostalo neplodno zemljište i parcele bez podataka o načinu korišćenja

Katastarska Opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijenih od KS (a)	Ukupna površina na parceli (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
				Privatno	Javno	Privatna	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište ⁷		Ostalo ⁸		Šume	
									Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)
KO Grad Stalać	154	78,81	10,92	0,0004	0,0022	0,32	0,54	0,07	146	10,27	0	0	7	0,64	1	0,009
KO Lučina	26	2,28	1,01	0,0003	0,0027	0,14	0,04	0,03	18	0,83	0	0	8	0,17	0	0
KO Mrzenica	278	73,98	24,41	0,0001	0,0013	0,60	2,59	0,08	132	9,50	0	0	137	12,03	9	2,86
KO Pojate	77	58,38	8,10	0,0001	0,0004	0,21	4,11	0,10	2	0,08	68	7,64	2	0,31	0	0
KO Stalać	245	69,89	16,68	0,0001	0,0008	1,10	0,81	0,06	225	15,06	4	0,40	14	0,83	2	0,38
Opština Varvarin																
KO Bošnjane	399	81, 51	25,48	0,0001	0,0021	0,44	2,70	0,06	331	18,96	0	0	66	6,45	2	0,06

Katastarska Opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijenih od KS (a)	Ukupna površina na parceli (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
				Privatno	Javno	Privatna	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište ⁷		Ostalo ⁸		Šume	
									Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)
KO Maskare	88	55,08	6,59	0,0002	0,010	0,31	1,52	0,07	47	3,94	0	0	6	0,37	35	1,99
KO Selo Varvarin	66	38,33	7,32	0,0001	0,018	0,47	2,02	0,11	56	6,94	0	0	9	0,38	1	0,0001
Grad Kruševac																
KO Bivolje	263	69,82	10,48	0,0001	0,0001	0,75	2,57	0,04	171	3,33	73	2,29	19	4,85	0	0
KO Čitluk	110	29,64	13,87	0,0001	0,0006	0,05	7,36	0,12	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka

Katastarska Opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijenih od KS (a)	Ukupna površina na parceli (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
				Privatno	Javno	Privatna	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište ⁷		Ostalo ⁸		Šume	
									Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)
KO Jasika	135	35,56	9,54	0,0004	0,0006	0,20	3,68	0,07	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka
KO Kukljin	407	78,07	51,62	0,0001	0,0039	1,11	2,72	0,12	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka
KO Lazarica	543	115,34	26,47	0,0001	0,0001	0,42	6,31	0,06	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka
KO Makrešane	513	56,15	15,34	0,0001	0,0003	0,29	7,86	0,02	437	5,02	4	0,05	63	10,10	9	0,15

Katastarska Opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijenih od KS (a)	Ukupna površina parcela (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
				Privatno	Javno	Privatna	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište ⁷		Ostalo ⁸		Šume	
									Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)	Broj parcela	Površina pod uticajem (ha)
KO Pepeljevac	54	11, 27	2,88	0,0001	0,0004	0,12	1,45	0,06	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka	Bez podataka
KO Šanac	280	34, 71	9,81	0,0001	0,0011	0,33	1,54	0,03	177	5,74	0	0	89	2,87	14	1,19

5.1 Popis imovine i poslovnih objekata pod uticajem projekta

Trasa autoputa na sektoru 1 prolazi kroz 16 katastarskih opština (KO) u okviru administrativnih teritorija opština Čičevac i Varvarin i Grada Kruševca.

Društveno-ekonomskim istraživanjem na sektoru 1 obuhvaćeno je 272 PAP-ova. Kompletna baza podataka dostupna je u formi Excel tabele. Pojedinačni podaci o učesnicima u istraživanju i njihovoj imovini su poverljivi i neće biti javno objavljeni.

Tokom sprovođenja istraživanja prikupljene su detaljne informacije o životnim standardima i izvorima prihoda domaćinstava i pojedinaca pod uticajem projekta. Cilj istraživanja bio je da se procene mogući štetni uticaji na PAP-ove, identifikuju ranjivi pojedinci i domaćinstva, kao i da se izradi osnova za praćenje efikasnosti ovog Akcionog plana raseljavanja i usvojenih mera za ublažavanje štetnih uticaja.

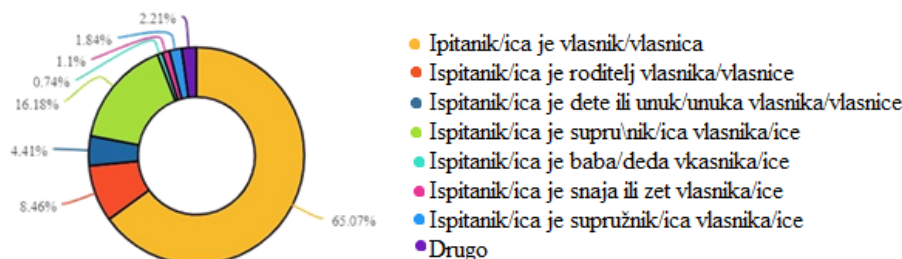
Sledeće stavke treba koristiti kao referentne tačke za buduće praćenje i evaluaciju ovog plana:

- Informacije o demografskoj strukturi
- Informacije o strukturi domaćinstava
- Informacije o ekonomskim aktivnostima i izvorima prihoda PAP-ova
- Informacije o zdravlju i blagostanju PAP-ova

5.2 Projektom zahvaćeno stanovništvo

Starosna i polna struktura intervjuisanih vlasnika imovine

Kao što je prethodno pomenuto, u istraživanju je bilo 272 učesnika. Dve trećine ispitanika (65,1%) su vlasnici imovine koja je predmet eksproprijacije. Kao što je prikazano na Slici 3, 16,2% ispitanika su supružnici vlasnika, dok su 8,5% ispitanika roditelji vlasnika imovine.

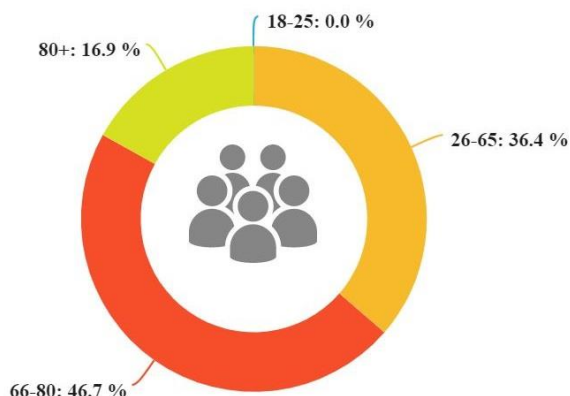
Slika 2 Srodstvo ispitanika sa vlasnikom imovine na sektoru 1

Vlasnici projektom zahvaćene imovine su pretežno muškarci (čak 70,6% svih PAP-ova), dok su u 29,4% slučajeva to žene. Tradicionalna vlasnička struktura je i dalje zastupljena u Republici Srbiji, gde muškarci imaju apsolutnu većinu vlasničkih prava, dok žene postaju vlasnicama pretežno pravom nasledstva. Takva polna struktura posebno je nepovoljna kada je reč o korišćenju dostupnih fondova za poljoprivredni razvoj, jer zemljište ili druga imovina nije u formalnom vlasništvu žena, što često sprečava da se takva sredstva prenose u kolaterale, čime se pogoršava ionako nepovoljna situacija da žena iskoriste takve mogućnosti.

Slika 3 Polna struktura intervjuisanih vlasnika imovine na sektoru 1

Gotovo dve trećine vlasnika je starije od 65 godina (63,6%). S jedne strane, ovo pokazuje nesprijetnost za prenošenje prava vlasništva nad imovinom tokom života, a sa druge, ukazuje na slab interes naslednika da se bave poljoprivredom.

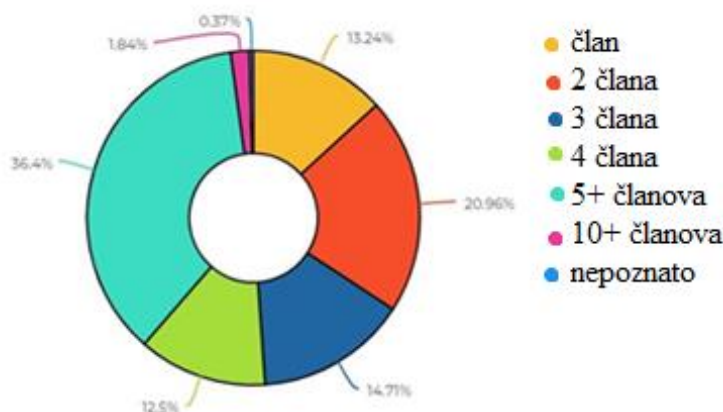

Slika 4 Starosna struktura vlasnika imovine

Struktura domaćinstva

Među anketiranim domaćinstvima, više od jedne trećine (38,2%) su mnogočlana domaćinstva sa 5 i više članova, dok neka od tih domaćinstava imaju deset i više članova. Takva domaćinstva obično se sastoje od tri generacije. Važna funkcija ovih domaćinstava je briga o starijim članovima, posebno u seoskim naseljima, gde je pristup zdravstvenim i socijalnim uslugama često otežan zbog neredovnog javnog prevoza.

Petina svih domaćinstava su dvočlana, dok je 13,2% ispitanih domaćinstava jednočlano.

Slika 5 Struktura ispitanih domaćinstava

U anketiranim domaćinstvima ukupno ima oko 950 članova⁹. Prosečna veličina domaćinstava je nešto više od 4 člana po domaćinstvu. U anketiranim domaćinstvima je samo 82 dece mlađe od 19 godina ili oko 7% od ukupnog broja članova domaćinstva. Ovaj nizak broj ukazuje na to da je većina domaćinstava bez dece i da su naselja u kojima se ta domaćinstva nalaze u procesu demografskog starenja i rizika od nestanka. S druge strane, postoje 33 domaćinstva (12,1%) koja se mogu smatrati starijima, tj. domaćinstva bez članova mlađih od 65 godina. Od toga su 81,8% jednočlana domaćinstva.

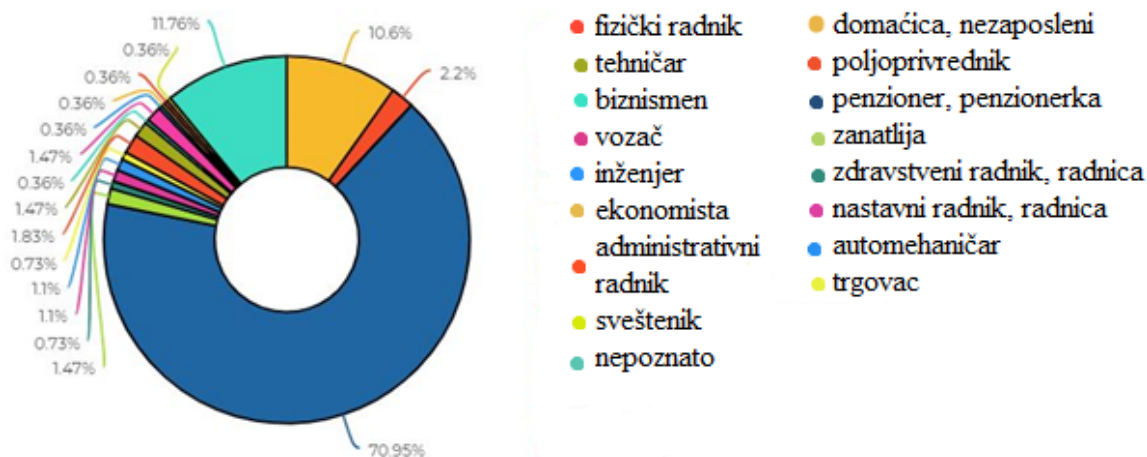
Ekonomske aktivnosti i izvori prihoda

Pored osnovnih demografskih podataka, od intervjuisanih lica su prikupljene i informacije o ekonomskom statusu domaćinstava (zanimanje, izvori prihoda, izvori troškova). Ove informacije pružaju opšte razumevanje o zajednicama pod uticajem projekta, kao i informacije o obimu kompenzacije i pomoći neophodnih za ublažavanje negativnih efekata raseljavanja.

Uzevši u obzir stariju starosnu strukturu vlasnika i njihovih supružnika, što ukupno čini preko četiri petine svih ispitanika (81,3%), iznenađujuće je da je čak 11% sagovornika završilo fakultet. Relativno nizak procenat ispitanika odgovorio je da nije završio osnovnu školu (2,2%), dok je 23,9% završilo samo osnovnu školu. Razlog što ove procenat možemo smatrati niskim je činjenica da je obrazovna struktura stanovništva u ruralnim sredinama u Republici Srbiji u proseku niža od one u urbanim sredinama.

Starija starosna struktura vlasnika povezana je sa visokim udelom penzionera među ispitanicima (71,0%). Broj stalno zaposlenih osoba je nizak, samo 14,3%, i sličan je procentu nezaposlenih vlasnika - 12,9%. Podaci o zanimanju glave domaćinstva prikazani su na Slici 6 u nastavku.

⁹ Odgovor na ovo pitanje nije dobijen od strane svih ispitanika.

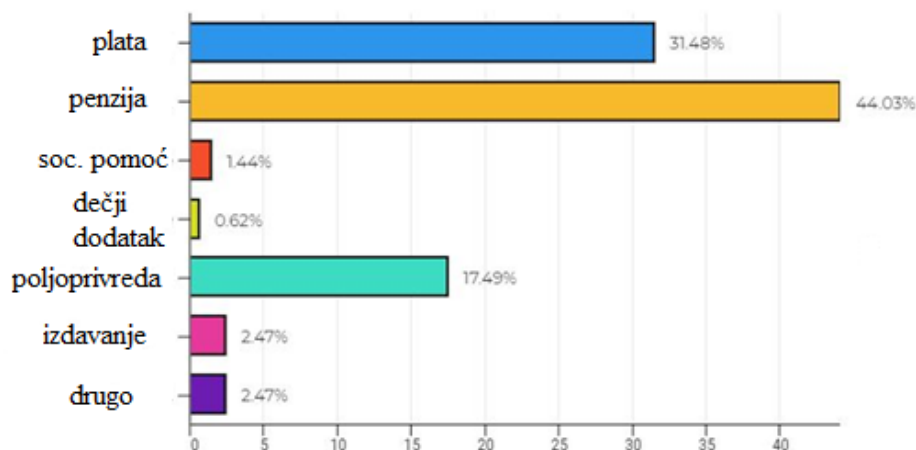

Slika 6 Zanimanje glave domaćinstva

Podaci o izvoru prihoda uključuju podatke o svim članovima domaćinstva koji ostvaruju prihode. U 272 anketirana domaćinstva postoji 486 izvora prihoda, što znači da u proseku postoji 1,8 izvora prihoda po domaćinstvu. Najčešći izvori prihoda su penzije (44% svih prihoda), a zatim prihodi od zarade (31,5%). Treba napomenuti da jedno domaćinstvo može imati više prihoda iz istog izvora (npr. od plata). Međutim, kada je jedini prihod domaćinstva poljoprivreda, on se smatra jednim prihodom, bez obzira na to koliko se članova domaćinstva bavi poljoprivrednim aktivnostima.

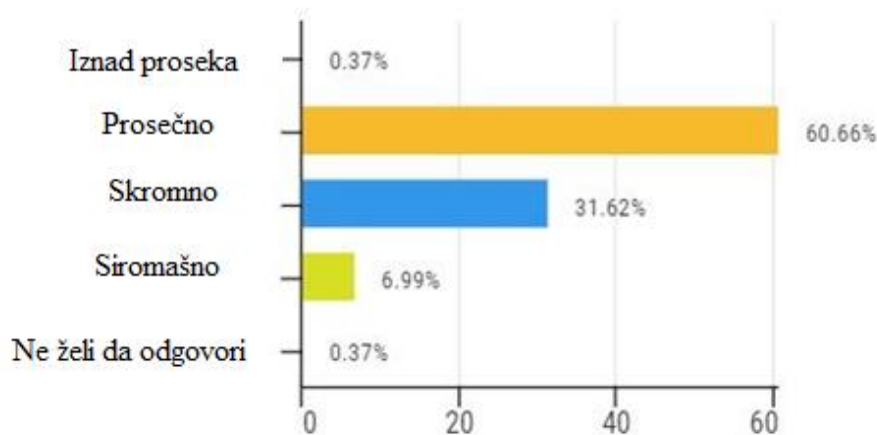
Ukupno 85 domaćinstava (31,3%) je potvrdilo da prihod ostvaruju od poljoprivrede. U većini slučajeva, anketirani PAP-ovi žive u naseljima koja se preklapaju sa teritorijom katastarskih opština kojima pripada njihova imovina (92%). Preostalih 8% su uglavnom slučajevi kada se imanje nalazi na periferiji grada Kruševca, dok vlasnici žive u okolnim seoskim naseljima. Međutim, razlog za to može biti činjenica da je bilo znatno teže locirati one PAP-ove koji žive u urbanim naseljima i njihova zastupljenost u anketi je, prema tome, bila nešto niža. Ovi podaci pokazuju da su domaćinstva nastanjena u blizini zahvaćenih zemljišnih parcela i da su u mogućnosti da ih redovno obrađuju. Međutim, činjenica da je samo 31,3% ispitanika potvrdilo da ostvaruje prihode od poljoprivrede može se objasniti velikom zastupljenošću starijih domaćinstava - kao što je prethodno pomenuto, 63,4% pogođenih vlasnika je starije od 65 godina, a 12,1% od anketiranih domaćinstava nema članova mlađih od 65 godina. Rezultat se takođe može objasniti generalno niskim interesovanjem mladih za bavljenje poljoprivredom. To potvrđuje i popis stanovništva iz 2011. godine, gde se samo 7% ekonomski aktivnog stanovništva mlađeg od 65 godina izjasnilo kao poljoprivrednik. S druge strane, 56,3% ispitanika potvrdilo je da će se i dalje baviti poljoprivredom, što svedoči da postoji značajan broj domaćinstava koja od poljoprivrede ne ostvaruju prihode, ali se njome bave za lične potrebe.

Prihodi od davanja zemlje i druge imovine u zakup nisu beznačajni (4,4% domaćinstava). Iako se čini kao mali broj, to međutim ukazuje na rastuću tendenciju iznajmljivanja zemljišta za poljoprivredu, što zauzvrat ukazuje na veće interesovanje za poljoprivredne aktivnosti.

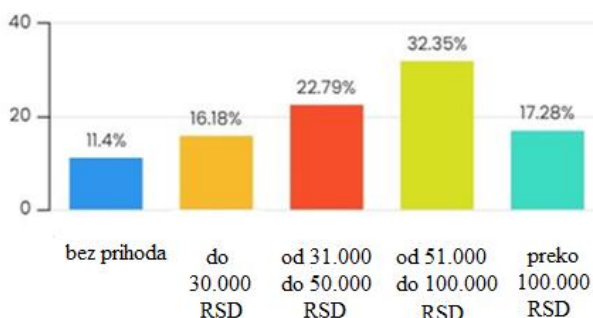
Slika 7 Izvori prihoda u domaćinstvima

Samoprocena ekonomskog statusa domaćinstava pokazuje da relativno mali udeo ispitanika smatra svoja domaćinstva pod rizikom od siromaštva (6,9%). Bez obzira na činjenicu da je samo jedan sagovornik ocenio svoj ekonomski status natprosečnim, ovi podaci pokazuju da je ekonomski status pogođenih domaćinstava uglavnom iznad nacionalnog proseka. Broj domaćinstava koja su korisnici nekog oblika socijalne pomoći je relativno mali (2,6%), kao i onih koji primaju dečji dodatak (1,1%).

Slika 8 Procena ekonomskog statusa domaćinstva

Odgovore o iznosima prihoda treba uzimati sa rezervom u svim istraživanjima. 11,4% anketiranih domaćinstava odgovorilo je da njihova domaćinstva uopšte nemaju prihode. Ovi odgovori su u suprotnosti sa samoprocenom ekonomskog statusa prikazanom na slici 8. Pored toga, iznosi koji se daju kao ukupni mesečni prihod domaćinstava su vrlo niski. Bez obzira na činjenicu da su poljoprivredne penzije niske (u proseku oko 12.000 RSD, odnosno 100 EUR) i uzimajući u obzir da anketirana domaćinstva generišu 1,8 prihoda po domaćinstvu, može se pretpostaviti da bi ukupan prihod domaćinstava trebalo da bude veći od onih koji su prikazani na slici 9, a na osnovu odgovora iz istraživanja.

Slika 9 Ukupni prihodi domaćinstva

Analiza odgovora o glavnim mesečnim izdacima pokazuje da je struktura izdataka domaćinstava dosledna drugim delovima Republike Srbije. Primarni i najveći izvor rashoda su komunalni računi i računi za električnu energiju (struja, grejanje, porezi itd.), a zatim troškovi za hranu. Takođe postoje troškovi za medicinske tretmane i lekove, koji su obično najzastupljeniji u starijim domaćinstvima. Prateći trendove u Republici Srbiji u poslednjih deset godina, investicije u poljoprivredu takođe su imenovane kao jedan od glavnih izdataka u 14,0% domaćinstava. Nešto više od četvrtine svih domaćinstava ima kredit. Rok otplate kredita je obično između jedne i pet godina ili manje od godinu dana.

13,3% anketiranih domaćinstava ne poseduje nikakva prevozna sredstva ili poljoprivredne mašine. Među onima koji poseduju bilo koju vrstu ove imovine, najbrojniji su vlasnici automobila (69,1%), a slede vlasnici traktora i pratećih priključaka. Odgovori u vezi sa nedavnom kupovinom vozila ili mašina u poslednjih 5 godina pokazuju da četiri od pet domaćinstava nije kupilo nijednu mašinu u poslednjih nekoliko godina. Jedina vozila kupljena u poslednjih pet godina su automobili, što je slučaj u 14,3% domaćinstava.

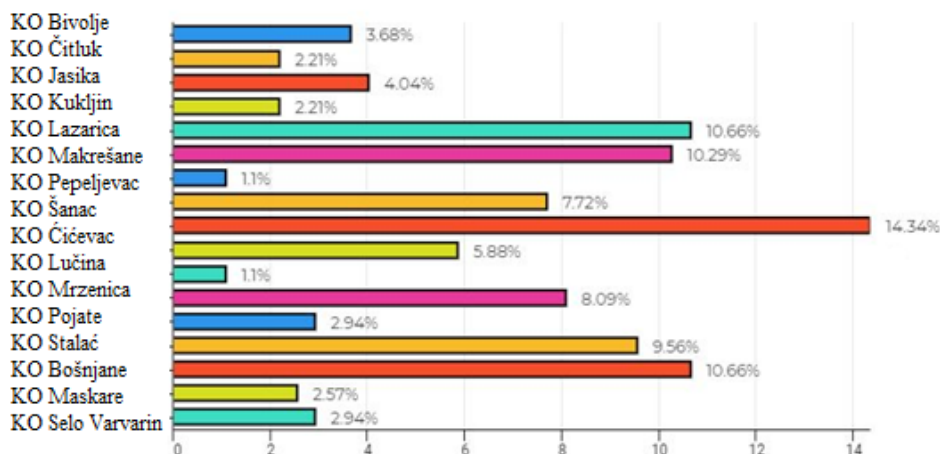
Četvrtina ispitanih domaćinstava suočila se sa nekim oblikom ekonomskog izazova ili rizika u poslednjih pet godina. Razlozi su najčešće bili gubitak posla (31 domaćinstvo, tj. 31%) i šteta nanosena vremenskim uslovima (poplave, grad, suša) (17 domaćinstava, tj. 6%), potom smrt člana porodice (12 domaćinstava, tj. 4%) i bolest (5 domaćinstava, odnosno 2%).

Prema odgovorima o planovima za potrošnju primljene naknade, većina ispitanika će primljenu naknadu koristiti za svakodnevne troškove (39,0%), poboljšanje uslova stanovanja (21,3%), dok će 21,0% njih ovaj novac uštedeti. Samo 8,1% domaćinstava namerava da kupi značajno poljoprivredno zemljište, dok 1,8% ispitanika ima plan ulaganja u novu opremu i mašine za poljoprivrednu proizvodnju i žetvu. 73% ispitanika koji planiraju da investiraju u poljoprivredno zemljište ili mašine je starije od 65 godina. Ovo još jednom potvrđuje opšte nisko interesovanje za bavljenje poljoprivredom kod mlađe populacije.

5.3 Zemljište pod uticajem projekta

Kao što je prethodno pomenuto, zemljišne parcele pod uticajem projekta na sektoru 1 su pod obuhvatom 16 katastarskih opština, u okviru administrativne teritorije opština Čičevac i Varvarin i Grada Kruševca.

Na slici 10 u nastavku prikazane su katastarske opštine prema lokaciji parcele intervjuisanih vlasnika.

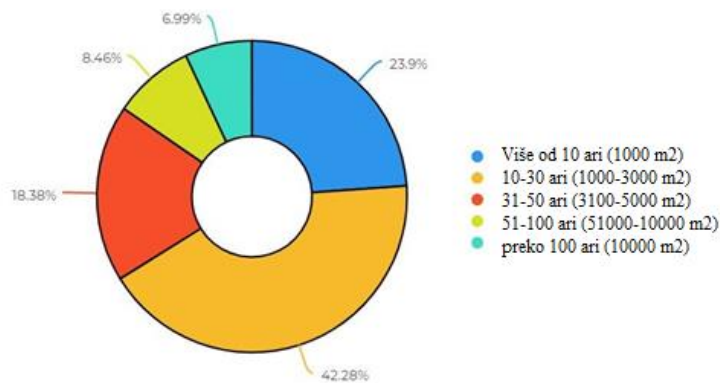

Slika 10 Katastarske opštine prema lokaciji parcele intervjuisanih vlasnika

97,4% parcela pod uticajem projekta je u porodici generacijama i deo imanja domaćinstva više od pola veka, dok je samo 2,6% ispitanika odgovorilo da je zemljište kupljeno u poslednjih 10 godina. Ovo je jedan od znakova stagnacije u trgovanju poljoprivrednim zemljištem u ovom delu Republike Srbije.

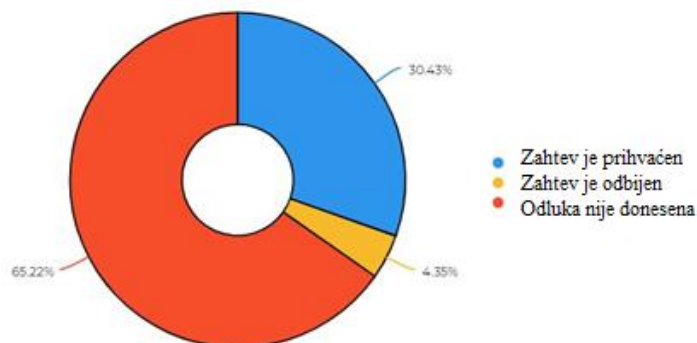
Većina zemljišnih parcela pod uticajem projekta koje su u vlasništvu ispitanika ima površinu između 10 i 30 ari (50,8%), zatim slede parcele manje od 10 ari (23,9%) i one između 50 i 100 ari (18,4%). Velike parcele, površina od preko 1 ha, zastupljene su sa udelom od 6,9% zemljišnih parcela.

U većini slučajeva (66,2%), eksproprijacijom je obuhvaćeno manje od 30 ari zemlje, dok je više od 1 ha zemlje pogođeno u samo 6,9% slučajeva. Treba napomenuti da su parcele eksproprijisane u potpunosti (100% površine parcele) samo u 43 slučaja među anketiranim PAP-ovima (15,8%).

Slika 11 Površina parcela obuhvaćena eksproprijacijom

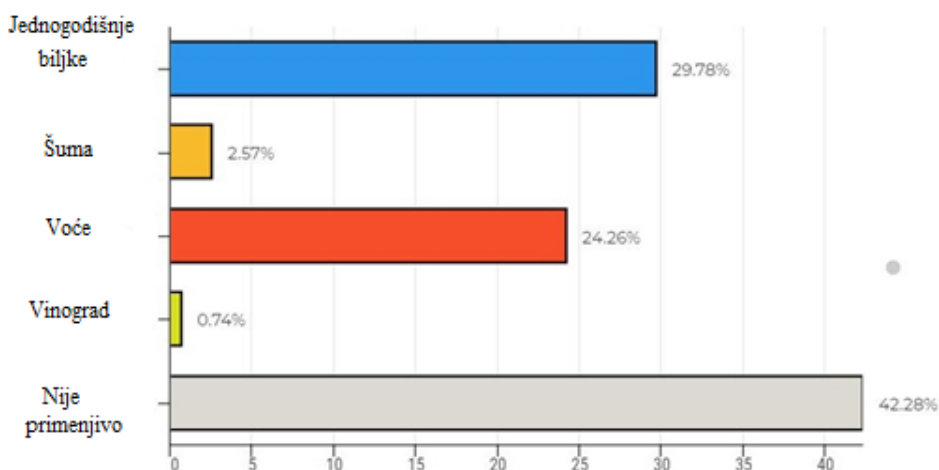
41,2% ispitanika čije je zemljište delimično eksproprijisano smatra da preostali deo parcele nije ekonomski isplativ. Međutim, samo nekoliko njih (20,5%) je već podnelo zahteve za otkup preostalog dela, u skladu sa odredbama člana 10. Zakona o eksproprijaciji. 18,4% ispitanika izjavilo je da planira da zahtev preda u bliskoj budućnosti. Treba napomenuti da se, u skladu sa zahtevima Zakona o eksproprijaciji (član 30), svim PAP-ovima pruža prilika da predaju zahtev za otkup preostalog dela tokom pojedinačnih saslušanja, i u mogućnosti su da to učine do dve godine po završetku izvođenja građevinskih radova. Treba napomenuti da nema ograničenja u broj zahteva za otkup preostalog dela koje jedno lice može podneti.

Slika 12 Ishodi zahteva za otkup preostalog, ekonomski neisplativog, dela parcele

Na osnovu rezultata istraživanja, zemljište pod uticajem projekta je prema načinu korišćenja pretežno poljoprivredno obrađivano zemljište (86,4%), dok je u znatno manjoj meri to poljoprivredno, ali neobrađivano zemljište (9,6%).

U 57,7% slučajeva eksproprijacija je obuhvatila i useve. Najčešće su to jednogodišnje biljke (52,2%), zatim voćke i voćnjaci (42,0%).

Slika 13 Usevi obuhvaćeni eksproprijacijom

Odgovori na to u kojoj meri su usevi obuhvaćeni eksproprijacijom dati su u broju stabala i / ili površini dela parcele pod usevima. U većini slučajeva (47,4%), eksproprijacijom je obuhvaćeno manje od 5 stabala, a samo u 5,1% je bilo između 50 i 100 pogođenih stabala. Postojala su samo 2 slučaja kada je eksproprijacijom pogođeno više od 100 stabala (2,6%). Odgovori koji ukazuju na površinu parcele pod usevima uglavnom se poklapaju sa ukupnom eksproprijisanom površinom parcele.

5.4 Objekti pod uticajem projekta

Prema podacima dobijenim od strane Koridora Srbije, eksproprijacijom je na sektoru 1 obuhvaćeno 26 zemljišnih parcela na kojima se nalaze objekti (1 u KO Pojate, 10 u KO Čičevac, 2 u KO Stalać, 2 u KO Grad Stalać, 1 u KO Maskare, 2 u KO Mrzenica, 3 u KO Bošnjane, 1 u KO Lazarica, 2 u KO Čitluk, 1 u KO Pepeljevac i 1 u KO Kuklin). Ovaj broj uključuje 1 stambeni i 2 poslovna objekta, dok su to u preostalim slučajevima pomoćne građevine, vikendice i kolibe.

Tabela 10 prikazuje objekte obuhvaćene eksproprijacijom na sektoru 1, prema rezultatima istraživanja.

Tabela 10 Objekti obuhvaćeni eksproprijacijom na sektoru 1, prema rezultatima istraživanja

Objekti zahvaćeni eksproprijacijom	Broj domaćinstava	Udeo
Pomoćne građevine	63	82,9%
Stambeni objekti	11	14,5%
Poslovni objekti	2	2,6%

Objekti zahvaćeni eksproprijacijom	Broj domaćinstava	Udeo
Ukupno	76	100%

Treba napomenuti da su se odgovori u vezi sa pomoćnim građevinama najčešće odnosili na pumpe za vodu i cevi, ograde i bunare. Što se tiče objekata koje su ispitanici opisali kao stambene, većina (72,7%) PAP-ova je potvrdila da su ih koristili ili kao vikendice ili za odmor tokom bavljenja poljoprivrednim aktivnostima. 81,8% ispitanika potvrdilo je da nikada nije koristilo ekspropisani objekat kao prebivalište. Preostala dva ispitanika potvrdila su da su nekada živela u ekspropisanim objektima i da su stambenu situaciju rešili prelaskom u drugi objekat u vlasništvu porodice. Tabela 11 prikazuje odgovore ispitanika koji su objekte opisali kao stambene u pogledu komunalnih priključaka u tim objektima. Prikazani rezultati pokazuju da većina ovih objekata nisu opremljene osnovnim uslovima za stanovanje, a samo jedan objekat je imao kuhinju, kupatilo, struju, septičku jamu i hidrofor.

Tabela 11 Komunalni priključci u stambenim objektima

Komunalni priključak	Broj objekata	Udeo
Struja	4	36,4%
Hidrofor	6	54,5%
Kuhinja	2	18,2%
Kupatilo	1	9,1%
Septička jama	1	9,1%
Nije bilo priključaka	3	27,3%
Ukupno	11	100%

Samo jedan objekat ima površinu veću od 100 m², 4 objekta su površine između 30 i 50 m², 4 između 10 i 30 m², dok je poslednja očigledno improvizovana građevina površine manje od 10 m². U svim slučajevima, objekti su izrađene od uobičajenih vrsta građevinskih materijala kao što su cigle, betonski blokovi, cement, drvo i drugo.

Informacije o poslovnim objektima obuhvaćenim eksproprijacijom su predstavljene u tabeli 12 u nastavku.

Tabela 12 Poslovni objekti obuhvaćeni eksproprijacijom

Tip poslovnog objekta	Površina poslovnog objekta	Broj radnika koji nisu članovi porodice
Restoran	Više od 100 m ²	11-50
Farma	Više od 100 m ²	1-5

Jedan od vlasnika dobio je naknadu za eksproprisane poslovne strukture, navodeći da je primljeni iznos dovoljan i da je generalno zadovoljan postupkom eksproprijacije, dok je drugi bio nezadovoljan činjenicom da je njihova imovina obuhvaćena eksproprijacijom i nije smatrao da je ponuđena nadoknada zadovoljavajuća, te nije potpisao sporazum o kompenzaciji i pokrenut je sudski postupak.

5.5 Prava

5.5.1 Nosioi prava

Sledeća lica i entiteti imaju pravo na naknadu, kako je propisano ovim RAP-om

- Fizička ili pravna lica koja su formalni vlasnici bilo koje imovine pod uticajem projekta
- Fizička ili pravna lica koja su prepoznati korisnici bilo koje imovine pod uticajem projekta, u skladu sa nacionalnom regulativom Republike Srbije
- Fizička ili pravna lica koja su formalni zakupci bilo koje imovine pod uticajem projekta
- Fizička ili pravna lica koja su neregistrovani¹⁰ vlasnici ili neformalni korisnici¹¹ poljoprivrednog ili građevinskog zemljišta pod uticajem projekta, ili njegovog dela, u javnom ili privatnom vlasništvu
- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici useva pod uticajem projekta (bez obzira na status zemljišta na kojem su zasađeni)
- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici višegodišnjih biljaka i drveća, kao što su voćke i vinogradi, koja su pod uticajem projekta (bez obzira na status zemljišta na kojem su zasađeni)
- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici vinograda i voćnjaka koji još nisu dali prinosa, a na njih utiče projekat (bez obzira na status zemljišta na kojem su zasađeni);
- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici rasadnika koji još nije dao prinosa, a na njih utiče projekat (bez obzira na status zemljišta na kojem su zasađeni)

¹⁰ Vlasnici kojima se zakonski priznaje to pravo

¹¹ Lica koja su uspostavila upotrebu javnog ili privatnog zemljišta i imaju nepokretnosti na tom zemljištu, useve, šume, drveće, voćke, vinograde itd

- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici objekata pod uticajem projekta (pomoćni objekti, ograde, bunari, sistemi za navodnjavanje itd.) bez obzira na status zemljišta na kojem se objekti nalaze
- Radnici i poljoprivrednici, čiji su prihodi i sredstva za život trajno ili privremeno pod uticajem projekta
- Zajednice ili domaćinstva na čije pristupe objektima, resursima i pogodnostima utiče projekat
- Fizička ili pravna lica koja su formalni vlasnici, ili zakupci, ili pravni korisnici prema odredbama zakona RS, ili neregistrovani vlasnici i neformalni korisnici zemljišta, a na koja projekat utiče zbog privremenog zauzimanja zemljišta
- Ranjive grupe i pojedinci koji pripadaju tim grupama, lica ispod granice siromaštva u skladu sa nacionalnim zakonima, domaćinstva koja vode žene, samohrani roditelji, starije osobe, osobe sa invaliditetom ili osobe sa dugoročnim zdravstvenim problemima), pod uticajem projekta
- Fizička ili pravna lica čiji gubici se ne mogu utvrditi ili predvideti u ovoj fazi projekta.

5.5.2 Matrica prava

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
A – FIZIČKO RASELJAVANJE				
Gubitak stambenog objekta	Formalni vlasnik (uključujući one koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo po nacionalnim zakonima)	Zamenski objekat jednake ili veće vrednosti u neposrednoj blizini ili u okolini eksproprijisanog objekta, zajedno sa svim troškovima preseljenja i administrativnim taksama potrebnim za prenos prava svojine, ako ih ima. Ili Novčana naknada u vrednosti zamene: tržišna cena vlasništva + tržišna cena za sva poboljšanja +tržišna cena troškova rada i vremena uloženog u poboljšanja +troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi + dodatak za prelazni period	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene prethodnim vlasnicima: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi preseljenja • Troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi • Dodatak za prelazni period
	Zakupac sa važećim dokumentima o pravu zakupa	Novčana naknada za sva poboljšanja u objektu. Naknada će biti isplaćena u vrednosti troškova zamene: tržišna cena za sva poboljšanja +tržišna cena troškova rada i vremena uloženog u poboljšanja +troškovi transporta i ugradnje opreme, ukoliko ih ima.	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene zakupcu: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi transporta i ugradnje opreme
	PAP-ovi bez formalnog vlasništva (u posedu strukture pre datuma preseka)	Novčana naknada za sva poboljšanja u objektu. Naknada će biti isplaćena u vrednosti troškova zamene: tržišna cena za sva poboljšanja +tržišna cena troškova rada i vremena uloženog u poboljšanja+ troškovi transporta i ugradnje opreme, ukoliko ih ima, naknada za prelazni period.	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene PAP-ovima bez formalnog vlasništva:

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
				<ul style="list-style-type: none"> Troškovi transporta i ugradnje opreme Dodatak za prelazni period
B – IZMEŠTANJE POSLOVNIH AKTIVNOSTI				
Zemljište				
Poljoprivredno zemljište bez obzira na to da li se radi o delimičnom ili potpunom gubitku imovine	Formalni vlasnici (uključujući i one koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo po nacionalnim zakonima)	Zamensko zemljište jednake ili veće vrednosti i slične produktivnosti u neposrednoj blizini ili u okolini ekspropisanog zemljišta, zajedno sa svim troškovima preseljenja i troškovima za prijavu i prenos prava svojine i porezima, ako ih ima. Ili Novčana naknada po troškovima zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi.	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene prethodnim vlasnicima: <ul style="list-style-type: none"> Troškovi preseljenja Troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi
	Zakupac sa važećim dokumentima o pravu zakupa koji obrađuje poljoprivredno zemljište u skladu sa sporazumom	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemljištu (npr. navodnjavanje). Naknada će biti isplaćena u visini troškova zamene poboljšanja+ tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi transporta i ugradnje opreme, ukoliko ih ima. i	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene zakupcu: <ul style="list-style-type: none"> Troškovi transporta i ugradnje opreme

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
		Ukoliko je zakupljeno zemljište bilo u državnom vlasništvu, zamenska zemlja za zakup, ukoliko je to moguće		
	PAP-ovi bez formalnog vlasništva (u posedu zemljišta pre datuma preseka)	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemljištu (npr. navodnjavanje). Naknada će biti isplaćena u visini troškova zamene poboljšanja+ tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi transporta i ugradnje opreme, ukoliko ih ima i dodatak za prelazni period i Ukoliko je zakupljeno zemljište bilo u državnom vlasništvu, zamenska zemlja za zakup, ukoliko je to moguće	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene PAP-ovima bez formalnog vlasništva: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi transporta i ugradnje opreme • Dodatak za prelazni period
Građevinsko zemljište bez obzira na to da li s radi o delimičnom ili potpunom gubitku imovine	Formalni vlasnici (uključujući i one koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo po nacionalnim zakonima ili korisnici građevinskog zemljišta u javnom vlasništvu koji su prepoznati zakonom RS)	Novčana naknada po troškovima zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja (kao što je infrastruktura) + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi, ako ih ima +dodatak za prelazni period ili Na zahtev vlasnika imovine, ako su ispunjeni zakonski uslovi, zamensko zemljište jednake ili veće vrednosti i sličnih karakteristika, u neposrednoj blizini ili u okolini eksproprijisanog zemljišta + tržišna cena za poboljšanja (poput infrastrukture) + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja +	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene prethodnih vlasnicima: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi preseljenja • Troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi • Dodatak za prelazni period

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
		troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi, ako postoje + dodatak za prelazni period		
	Zakupac sa važećim dokumentima o pravu zakupa	Novčana naknada po troškovima zamene: tržišna cena za poboljšanja (kao što je infrastruktura) + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi, ako ih ima + dodatak za prelazni period + naknada u visini sveih unapred plaćenih zakupnina za period koji predstoji i Ukoliko je zakupljeno zemljište bilo u državnom vlasništvu, zamenska zemlja za zakup, ukoliko je to moguće	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene zakupcu: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi transporta i ugradnje opreme • Dodatak za prelazni period
	PAP-ovi bez formalnog vlasništva (u posedu zemljišta pre datuma preseka)	Novčana naknada: tržišna cena za poboljšanja (kao što je infrastruktura) + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi, ako ih ima +dodatak za prelazni period i Zamenska zemlja za zakup, ukoliko je to moguće	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene PAP-ovima bez formalnog vlasništva: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi transporta i ugradnje opreme • Dodatak za prelazni period
Ekonomski neisplativo zemljište, poljoprivredno ili građevinsko (u slučaju da	Vlasnici imovine, zakupci ili korisnici, bez obzira na njihovo formalno vlasništvo ili prava na privatnom ili javnom / državnom	Naknada prema vrsti imovine, definisana na isti način kako je prethodno navedeno	Novčana naknada prema vrsti imovine u svim slučajevima kada stručni procenitelj potvrdi osnovanost zahteva	Dodatne mere nisu potrebne

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbedena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
preostala površina zemljišta nije ekonomski isplativa, može se eksproprijisati na zahtev PAP-ova)	poljoprivrednom ili građevinskom zemljištu			
USEVI I OBJEKTI NA POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU (ali ne i fizičko raseljavanje)				
Gubitak jednogodišnjih useva koji se nisu mogli ubirati pre ulaska u posed	Vlasnici useva (nije važno da li je vlasnik useva vlasnik zemljišta, zakupac ili neformalni vlasnik / korisnik zemljišta, pod uslovom da snose troškove sadnje useva ili se radi o vlasništvu stečenom na neki drugi, prepoznatljiv način)	Novčana naknada u visini zamene: tržišna vrednost eksproprijisanih useva umanjena za troškove berbe useva	Novčana naknada u visini zamene: tržišna vrednost eksproprijisanih useva umanjena za troškove berbe useva	Dodatne mere nisu potrebne
Gubitak višegodišnjih biljaka i drveća (voćke, vinogradi)	Vlasnici biljaka (nije važno da li je vlasnik biljaka vlasnik zemljišta, zakupac ili neformalni vlasnik / korisnik zemljišta, pod uslovom da snose troškove sadnje ili je vlasništvo stečeno na	Pravo na ubiranje useva I Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema tla itd.) potrebna da se zasadi novi	Pravo na ubiranje plodova Novčana naknada po zameni: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje +	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene: • Dodatak za prelazni period

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
	neki drugi, prepoznatljiv način)	vinograd, voćnjak ili slično + dodatak za prelazni period	troškovi ulaganja (radna snaga, priprema tla itd.) potrebna da se zasadi novi vinograd, voćnjak ili slično	
Vinogradi i voćnjaci koji još uvek nisu rodili		Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema tla itd.) potrebna da se zasadi novi vinograd, voćnjak ili slično + dodatak za prelazni period	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema tla itd.) potrebna da se zasadi novi vinograd, voćnjak ili slično	
Drvena masa (zrela ili skoro zrela)		Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena drveta utvrđena na osnovu vrednosti „drveta na panju“ + dodatak za prelazni period	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena drveta utvrđena na osnovu vrednosti „drveta na panju“	
Šume bez zrele drvene mase		Novčana naknada u visini zamene: investicija potrebna za sadnju nove šume (rad, sadnice) + neto gubitak za vreme potrebno za reprodukciju zamenske šume + dodatak za prelazni period	Novčana naknada u visini zamene: investicija potrebna za sadnju nove šume (rad, sadnice) + neto gubitak za vreme potrebno za reprodukciju zamenske šume	
Rasadnici koji još nisu rodili		Novčana naknada u visini zamene: ulaganje u sadni materijal (sadnice, rad i drugi reproduktivni	Novčana naknada u visini zamene: ulaganje u sadni materijal (sadnice, rad i drugi	

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
		materijal) + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj istog rasadnika + dodatak za prelazni period	reproduktivni materijal) + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj istog rasadnika	
Zgrade koje se koriste za čuvanje i uzgoj stoke (šupe, staje, itd.)	Vlasnici objekata koji se koriste za čuvanje i uzgoj stoke (nije važno ako je vlasnik objekata vlasnik zemljišta, zakupac ili neformalni vlasnik / korisnik zemljišta, pod uslovom da na neki drugi prepoznatljiv način snose troškove gradnje ili stečenog vlasništva).	Novčana naknada po troškovima zamene; tržišna cena objekta + troškovi selidbe + administrativne takse potrebne za prenos prava svojine, ako postoje + dodatak za prelazni period Na zahtev vlasnika imovine, ako su ispunjeni zakonski uslovi, odgovarajuća zamena imovine + troškovi selidbe + administrativne takse potrebne za prenos prava svojine, ako postoje + dodatak za prelazni period	Novčana naknada po troškovima zamene; tržišna cena strukture	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi preseljenja • Troškovi administrativnih taksi • Dodatak za prelazni period
Sva nepokretna imovina na zemlji (kao što su sistemi za navodnjavanje, ograde, bunari itd.).	Vlasnici poboljšanja (nije važno ako je vlasnik ujedno vlasnik zemljišta, zakupac ili neformalni vlasnik / korisnik zemljišta, pod uslovom da snose troškove poboljšanja)	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena troškova rada i vremena potrebnog za poboljšanja	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena troškova rada i vremena potrebnog za poboljšanja	Dodatne mere nisu potrebne
POSLOVNI OBJEKTI (koji nisu poljoprivredni)				
Poslovni objekti (prodavnice,	Formalni vlasnici (uključujući one koji imaju pravo na objekat, a prepoznati su ili	Novčana naknada u visini troškova zamene: objekat po tržišnoj ceni + troškovi preseljenja opreme i inventara i troškovi ponovne ugradnje i troškovi preseljenja + administrativne takse	Novčana naknada u visini zamene: Objekat po tržišnoj ceni	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene:

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
poslovne zgrade, itd.)	prepoznatljivi prema nacionalnim zakonima)	potrebne za prenos prava vlasništva, ako postoje + dodatak za prelazni period ili; Na zahtev vlasnika imovine, ako su ispunjeni zakonski uslovi, zamenska imovine jednake ili veće vrednosti i sličnih karakteristika, u neposrednoj blizini ili u okolini eksproprijisanog objekta + troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja + administrativne takse potrebne za prenos prava svojine, ako postoji + dodatak za prelazni period		<ul style="list-style-type: none"> ● troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja ● troškovi administrativnih taksi ● dodatak za prelazni period
	Zakupac sa važećim dokumentima o pravu zakupa koji koristi prostor prema ugovoru o zakupu	Novčana naknada po troškovima zamene: naknada za sva poboljšanja u objektu (kao što su rekonstrukcija, obnova itd.) obračunata po trošku zamene (materijal + radna snaga + ostali troškovi potrebni za ista poboljšanja negde drugde, ako postoje) + troškovi preseljenja opreme i inventara i troškovi ponovne ugradnje i troškovi preseljenja + administrativne takse potrebne za prenos prava svojine, ako ih ima + dodatak za prelazni period i; Ukoliko je zakupljeni prostor bio u državnom vlasništvu, zamenski prostor za zakup, ukoliko je to moguće	Novčana naknada po troškovima zamene: naknada za sva poboljšanja u objektima u visini zamene (materijal + radna snaga + ostali troškovi potrebni za ista poboljšanja negde drugde, ako postoje)	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene: <ul style="list-style-type: none"> ● troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja ● troškovi administrativnih taksi ● dodatak za prelazni period
	Neformalni vlasnici (objekti izgrađeni bez građevinske dozvole na sopstvenoj parceli ili na	Novčana naknada po troškovima zamene: objekat po tržišnoj ceni + troškovi preseljenja opreme i inventara i troškovi ponovne ugradnje i troškovi preseljenja + administrativne takse potrebne za	Novčana naknada prema troškovima zamene: objekat po tržišnoj ceni	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene:

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
	tuđem zemljištu - obično u državnom vlasništvu)	prenos prava svojine, ako postoje + dodatak za prelazni period i; Zamenski prostor za zakup koji je u državnom vlasništvu, ukoliko je to moguće		<ul style="list-style-type: none"> • troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja • troškovi administrativnih taksi • dodatak za prelazni period
	Zaposleni u poslovnom objektu	Plate zaposlenih (u iznosu ekvivalentnom fiksnom broju mesečnih zarada u slučajevima trajnog raseljavanja ili u iznosu ekvivalentnom mesečnim platama tokom trajanja privremenog raseljavanja)	Novčana naknada u fiksnom iznosu plata u vrednosti od tri meseca, koju je zaposleni primao/la pre privremenog ili trajnog ekonomskog raseljavanja	Dodatne mere nisu potrebne
Gubitak poslovanja koji nisu iz oblasti poljoprivrede	Vlasnik poslovanja, uključujući vlasnike neregistrovanih, ali legalnih poslovanja (neformalna poslovanja)	Troškovi preseljenja + Dodatak za prelazni period + Troškovi taksi za prijavu i porezi + Odgovarajući nivo podrške za poboljšanje veština ako je potrebno za obnavljanje izvora prihoda i sredstava za život	Do danas nije identifikovan nijedan slučaj	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene: <ul style="list-style-type: none"> • troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja • troškovi administrativnih taksi i porezi • dodatak za prelazni period
	Zaposleni	Plate zaposlenih (u iznosu ekvivalentnom fiksnom broju mesečnih zarada u slučajevima trajnog	Novčana naknada u fiksnom iznosu plata u vrednosti od tri	Dodatne mere nisu potrebne

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
		raseljavanja ili u iznosu ekvivalentnom mesečnim platama tokom trajanja privremenog raseljavanja)	meseca, koju je zaposleni primao/la pre privremenog ili trajnog ekonomskog raseljavanja	
C – OSTALE SITUACIJE				
Gubitak pristupa uobičajenim resursima, pogodnostima, resursima i objektima u zajednici	Zajednice i domaćinstva	Obnavljanje javnog vlasništva ili usluga (putevi, zgrade od javnog interesa ili slično). Vraćanje pristupa pogodnostima ili uslugama u prvobitno stanje.	Do danas nije primljena nijedna pritužba.	<ul style="list-style-type: none"> • Naknada će se definisati od slučaja do slučaja • KS da potvrde da su pristupni putevi vraćeni u prvobitno stanje
Uticaji prouzrokovani privremenim ili delimičnim zauzimanjem zemljišta, uključujući i bilo kakvu štetu na imovini nastalu tokom privremenog zauzimanja	Vlasnici imovine (uključujući one koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo prema nacionalnim zakonima)	Tržišna cena zakupa tokom trajanja zauzeća + Vrednost troškova zamene u skladu sa ovom matricom za zahvaćene useve, voćnjake, rasadnike itd. + naknada za bilo kakvu štetu na imovini procenjenu prema troškovima zamene i; Zemljište se mora vratiti u prvobitno stanje. Poboljšani kvalitet zemljišta ne bi trebalo uklanjati, osim ako se drugačije ne dogovori sa vlasnikom.	Do danas nije primljena nijedna pritužba. Novčana naknada po tržišnoj ceni zakupa tokom trajanja zauzeća + vrednost troškova zamene u skladu sa ovom matricom za obuhvaćene useve, voćnjake, rasadnike itd. + Naknada za štetu na imovini procenjenu prema troškovima zamene	Dodatne mere nisu potrebne.
	PAP-ovi bez formalnog vlasništva (u posedu)	Naknada za sva poboljšanja na zemljištu (kao što je sistem za navodnjavanje). Naknada će se isplatiti prema troškovima zamene: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena za	Do danas nije primljena nijedna pritužba.	Nadoknaditi razliku između primljene nadoknade i ekvivalentnih troškova zamene:

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
	zemljišta pre datuma preseka)	ugradnju poboljšanja + troškovi preseljenja i ugradnje opreme, ako postoji + dodatak za prelazni period + troškovi zamene u skladu sa ovom matricom za obuhvaćene useve, voćnjake, rasadnike itd. i Zamensko zemljište za zakup koje je u državnom vlasništvu, ukoliko je to moguće	Novčana naknada za sva poboljšanja zemljišta po tržišnoj ceni + tržišna cena rada i vremena potrebnih za poboljšanja + troškovi zamene u skladu sa ovom matricom za obuhvaćene useve, voćnjake, rasadnike, itd.	<ul style="list-style-type: none"> troškovi preseljenja i ugradnje opreme dodatak za prelazni period
Uticaji na ranjive grupe	Ranjive osobe, koje pripadaju ranjivim grupama, sa socijalnim statusom koji preseljenjem može dovesti do štetnijeg uticaja nego na ostale, ili koji mogu biti ograničeni u mogućnosti da zahtevaju ili iskoriste pomoć za preseljenje	Povrh svih prava definisanih u ovoj matrici, ranjivim PAP-ovima će biti pružena dodatna pomoć, uključujući pravnu pomoć i pomoć tokom fizičkog preseljenja. Svaka dodatna podrška potrebna za ugrožena domaćinstva utvrđivaće se od slučaja do slučaja tokom društveno-ekonomskog istraživanja. Ovim PAP-ovima se daje prioritet zapošljavanja na projektu, ako je to moguće.	Do danas nije pružena dodatna podrška	<ul style="list-style-type: none"> mere ublažavanja odrediti od slučaja do slučaja
Nedefinisani uticaji	Svaka osoba pod uticajem	Svaki trenutno nedefinisani uticaj biće ublažen u skladu sa principima i ciljevima ovog RAP-a	N/A	

5.5.3 Metodologija određivanje iznosa dodatnih mera

Za određivanje iznosa dodatnih mera, korišćiće se sledeća metodologija:

- Za dodatak za prelazni period: jednokratna novčana naknada u fiksnom iznosu od minimalne zarade u iznosu od tri meseca na nacionalnom nivou, računata u mesecu kada se vrši isplata, koja se obezbeđuje po domaćinstvu.
- Za troškove preseljenja: obezbediće se jednokratna novčana naknada po stvarnim troškovima opreme i rada koji se koriste tokom preseljenja, na osnovu dokaza.
- Za troškove transporta i ugradnje opreme: obezbediće se jednokratna novčana naknada po stvarnim troškovima opreme i rada koji se koriste tokom transporta i ugradnje opreme, na osnovu dokaza.
- Za troškove prijave, administrativne i poreske takse: obezbediće se jednokratna novčana naknada po stvarnim troškovima zasnovanim na dokazima.

6 Raseljavanje i naknada

6.1 Metode za procenu imovine pod uticajem projekta

Po pravnosnažnosti odluke o eksproprijaciji, vlasnici ekspropriisanih imanja dobili su pisane ponude o visini naknade za zemljište, useve i objekte, sa kojima su se složili i potpisali sporazume o naknadi ili su odbili ponude i pokrenuli sudske postupke.

U skladu sa zakonodavstvom Republike Srbije, cenu zemljišta određuje poreski organ. Opštinska poreska uprava daje procene tržišne vrednosti zemljišta koje je predmet eksproprijacije, na osnovu cene zemljišta zabeležene u privatnim transakcijama vlasništva, u opštini ili na području najbližem parcelama koje su predmet eksproprijacije.

Naknada za pogođene objekte zasniva se na pojedinačnim procenama koje su sprovedli ovlašćeni procenitelji radi utvrđivanja tržišne vrednosti imovine, tj. iznosa potrebnog za ponovno uspostavljanje takvog objekta unutar područja.

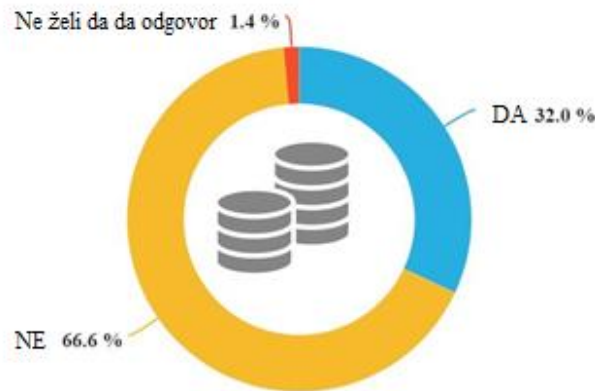
Stopu nadoknade za useve / biljke utvrđuje, u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, akreditovani stručnjak iz Instituta za stručnu analizu u Beogradu, pri čemu se u obzir uzima vrednost useva i vreme potrebno za njihovu reprodukciju, drveće sa plodovima i vrednost žetve, uključujući vrednost vremena potrebnog za reprodukciju takve berbe, troškove zamene (npr. ulaganja, radna snaga) za ponovno uspostavljanje vinograda i voćnjaka dok ne dostignu puni rodni potencijal, itd.

6.2 Izmeštanje ekonomskih aktivnosti

Tokom sprovođenja istraživanja, identifikovane su sledeće grupe kao one koje su pod uticajem projekta u smislu izmeštanja ekonomskih aktivnosti:

A. PAP-ovi čiji su izvori prihoda vezani za zemljište

Kao što je prethodno pomenuto, 85 domaćinstava (31,3%) je prijavilo da ostvaruje prihode od poljoprivrede. Ovaj broj je saglasan sa brojem domaćinstava koja su potvrdila da ekspropriisane parcele predstavljaju glavni izvor prihoda njihovih domaćinstava (32%). Među PAP-ovima koji su potvrdili da ostvaruju prihode od poljoprivrede, 56,5% PAP-ova prijavilo je da više zarađuju iz drugih izvora prihoda; 32,9% je izjavilo da je prihod od poljoprivrede jednak prihodu ostvarenom iz jednog ili više drugih izvora prihoda, dok je 10,6% PAP-ova prijavilo poljoprivredu kao izvor prihoda od kojeg najviše zarađuju. 26,4% ispitanika odgovorilo je da neće nastaviti da se bave poljoprivrednom proizvodnjom kao izvorom prihoda, dok će više od polovine PAP-ova (56,3%) nastaviti sa poljoprivrednim aktivnostima, bilo za sopstvene potrebe ili za plasman na tržište. Među onima koji neće nastaviti da se bave poljoprivredom je teško razlikovati one koji to neće moći zbog starosti ili zbog uticaja projekta.

Slika 14 Eksproprisana parcela je osnovni izvor prihoda

B. PAP-ovi kojima su otkupljeni poslovni objekti

U dva slučaja, eksproprijacijom su obuhvaćeni poslovni objekti PAP-ova: (1) restoran i (2) farma. Oba objekta veća su od 100 m². Restoran zapošljava između 11 i 50 ljudi koji nisu članovi porodice vlasnika, dok u slučaju farme ovaj broj ne prelazi 5 zaposlenih. Jedan od vlasnika dobio je naknadu za eksproprisani poslovni objekat i izjavio je da je primljeni iznos dovoljan i generalno je zadovoljan postupkom eksproprijacije, dok je drugi nezadovoljan činjenicom da je njegova imovina obuhvaćena eksproprijacijom i ne smatra da je ponuđena naknada zadovoljavajuća, te nije potpisao sporazum o naknadi.

Mere za ponovno uspostavljanje izvora prihoda

Da bi se uspostavio opšti okvir za povećanje mogućnosti za zapošljavanje u lokalnim zajednicama, uključujući one PAP-ove čiji su izvori prihoda vezani za zemljište, kao i ranjive osobe i grupe, identifikovane su akcije u tabeli 13. Osim što će obezbediti pogodnosti zapošljavanja na projektu i omogućiti razvoj novih veština, ove mere će ojačati kapacitete PAP-ova da na najbolji način iskoriste postojeće programe za započinjanje ili unapređenje svog poljoprivrednog poslovanja.

Tabela 13 Mere za ponovno uspostavljanja izvora prihoda

Aktivnost	Odgovornost
Izrada Lokalnog plana zapošljavanja, kako bi se podstaklo zapošljavanje lokalne radne snage	Izvođač
Pomoć u pronalaženju posla	
<ul style="list-style-type: none"> pružanje informacija o mogućnostima za zapošljavanje na projektu (ranije oglašavanje poslova u naseljima pod uticajem projekta, rad sa lokalnim vlastima i proaktivno uključivanje 	Izvođač

Aktivnost	Odgovornost
zajednica pod uticajem projekta kad god se uspostavi gradilište i ukaže prilika za zaposlenje)	
<ul style="list-style-type: none"> pružanje obuka za sticanje veština i pružanje informacija o postojećim programima koji nude obuke za sticanje veština (npr. Nacionalna služba za zapošljavanje, Fondacija Divac) kako bi se povećao njihov kapacitet za kvalifikovanje na otvorenim radnim mestima na projektu / uopšte 	KS uz podršku drugih relevantnih subjekata (npr. Nacionalna služba za zapošljavanje)
<ul style="list-style-type: none"> informativne konsultacije o dostupnim programima grantova i drugim vrstama pomoći za poljoprivredu ili druge poslovne grane (IPARD, Podrška za početnike za pokretanje biznisa) i odredbe o pomoći prilikom prijavljivanja 	KS uz podršku drugih relevantnih subjekata (npr. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede)

6.3 Novčana naknada

Nije bilo slučajeva kada je zamensko zemljište obezbeđeno kao vid naknade za ekspropisanu parcelu. Kao što su potvrdili predstavnici Koridora Srbija, nijedan PAP nije tražio zamenu zemljišta kao preferirani oblik kompenzacije. Dostupne informacije ukazuju na to da je novčana naknada za zemljište pružena uglavnom blagovremeno i na odgovarajući način, putem bankovnih računa PAP-ova (molimo pogledajte str. 47). Međutim, u nekim slučajevima je rešavanje sporazuma o naknadi odloženo zbog nerešenog vlasništva nad imovinom (nepoznati vlasnik, prenos imovine nakon smrti vlasnika nije završen među naslednicima, itd.), ili nemogućnosti da se sa vlasnikom (vlasnicima) stupi u kontakt. Isplate u slučajevima tekućih sudskih postupaka će se izvršiti nakon pravosnažnosti sudske odluke, kako nalaže nacionalni zakon.

Prema odgovorima ispitanika, usvojene su uniformisane cene zemljišta u istim opštinama, kao što je prikazano u donjoj tabeli 14.

Tabela 14 Usvojene cene zemljišta u opštinama pod uticajem projekta

Opština / Grad	Cena po m ² (za poljoprivredno zemljište)
Opština Čičevac	170 RSD (otprilike 1,4 EUR)
Opština Čičevac	170 RSD (otprilike 1,4 EUR)
Grad Kruševac	200 RSD (otprilike 1,7 EUR)

U 68,2% slučajeva, vlasnici su potvrdili da su dobili novčanu naknadu za obuhvaćene useve, dok je 31,8% odgovorilo da takva naknada nije primljena. Oni koji još nisu dobili kompenzaciju, čekaju procene stručnjaka procenitelja ili nisu prihvatili sporazum o eksproprijaciji, jer nisu bili zadovoljni ponuđenim iznosom

naknade. Treba napomenuti da je većina PAP-ova (80,0%) potvrdila da su imali prilike da uberu useve. Za 16% ispitanika ovo pitanje nije bilo primenljivo, dok je 4% njih negativno odgovorilo na njega. Kako nije bilo slučajeva kada su PAP-ovi tvrdili da nisu mogli da uberu useve pre nego što je izvođač ušao na parcelu, najverovatnije je da parcele još uvek obrađuju.

Kada je reč o pomoćnim objektima, 63 ispitanika izjavilo je da su imali pomoćne objekte na ekspropisanim zemljišnim parcelama, što je u 66,7% slučajeva adekvatno nadoknađeno. Objekti koje su vlasnici prijavili kao stambene su nadoknađene u svim slučajevima, osim u jednom, gde vlasnik nije dobio nadoknadu zbog greške u ugovoru o eksproprijaciji, te se čeka podnošenje novog sporazuma o eksproprijaciji. Među PAP-ovima čiji su poslovni objekti otkupljeni, jedno lice je primilo naknadu, dok je u drugom pokrenut sudski postupak zbog nezadovoljstva ponuđenim iznosom.

Većina ispitanika (55,5%) je zadovoljna primljenom naknadom. 22,1% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje, dok je preostalih 22,4% smatralo da je procena preniska, najčešće zato što su upoređivali cene sa ostalim opštinama duž trase autoputa u kojima su se dobijale veće naknade. Oni PAP-ovi koji su izrazili zadovoljstvo postupkom i stopama naknade, navode da se ponuđena naknada poklapa sa zamenskom vrednošću, te da se zamensko zemljište može pronaći na tržištu i da su cene naknade veće od onih koje su uobičajene u transakcijama između voljnog kupca i voljnog prodavca.

7 Konsultacije i objavljivanje dokumenta

7.1 Konsultacije koje su prethodile pripremi RAP-a

Konsultacije tokom usvajanja prostornog plana

Izgradnja Moravskog koridora utvrđena je Prostornim planom posebne namene koridora autoput E761 - Uredba o utvrđivanju prostornog plana posebne namene koridora autoputa E761 („Službeni glasnik RS“, Broj 10 od 6.2.2020.). U skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, nacrt Prostornog plana bio je objavljen 30 dana, od 18. jula do 16. avgusta 2019. godine. Plan je bio izložen u gradskim salama Kraljevo, Kruševac i Čačak, kao i opštine Varvarin, Vrnjačka Banja, Trstenik i Čičevac, kao i na internet stranici Ministarstva građevine. Komisija je osnovana kako bi odgovorila na komentare primljene tokom perioda objavljivanja, a koji su zatim uneseni u drugi nacrt plana. Javne konsultacije organizovane su 29. novembra sa oko 50 prisutnih. Većina primljenih komentara odnosila se na eksproprijaciju i opasnosti od poplave i o ovim pitanjima su se obratili prisutni stručnjaci.

Konsultacije prilikom objavljivanja RLRF-a and ESIA-e

Konsultacije u vezi sa Okvirnim planom raseljavanja i obnavljanja sredstava za život (RLRF) organizovane su u skladu sa sledećim rasporedom:

- 20. februara 2020. godine, u 16h u prostorijama Opštine Čičevac
- 18. februara 2020. godine, u 10h u prostorijama Opštine Varvarin
- 18. februara 2020. godine, u 13h u prostorijama Grada Kruševca

Pre konsultacija, RLRF je bio javno objavljen na internet stranicama relevantnih opština i u prostorijama Grada Kruševca, kao i na internet stranici Koridora Srbije.

Primedbe i mišljenja u vezi sa planom mogle su se dostaviti u pisanoj formi i poslati na adresu: Koridori Srbije, ulica Kralja Petra 21, Beograd, kao i putem elektronske pošte na adresu: office@koridorisrbije.rs.

U skladu sa Planom angažovanja zainteresovanih strana koji je pripremljen za projekat, sastanci u vezi sa objavljivanjem Procene uticaja na životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja (ESIA) organizovani su prema sledećem rasporedu:

- 23. septembra 2020. godine u Čičevcu
- 24. septembra 2020. godine u Varvarinu
- 25. septembra 2020. godine u Kruševcu

Tokom ovih sastanaka prisutni su bili informisani o procesu pripreme Akcionog plana raseljavanja i njegovoj svrsi i zatraženo je da učestvuju u istraživanju na

licu mesta, kao i u narednim nedeljama kada je tim konsultanta bio u relevantnim opštinama.

Individualni sastanci tokom sprovođenja društveno-ekonomskog istraživanja

Tokom pripreme ovog plana, sprovedeno je društveno-ekonomsko istraživanje sa 272 učesnika. Istraživanje je sprovedeno kroz pojedinačne upitnike kako bi se prikupile informacije o demografskoj i društveno-ekonomskoj strukturi ispitanika, kao i informacije o zemljištu i imovini pod uticajem projekta, kako je predstavljeno u Poglavlju 5.

Tokom razgovora, ispitanici su pitani o izvorima iz kojih su dobili informacije u vezi sa postupkom eksproprijacije. Preko 86% PAP-ova informisano je putem zvaničnih izvora (zvanično pismo iz opštine, na javnim konsultacijama), dok je manji broj dobilo informacije o procesu od strane komšija ili putem medija. Pored toga, mali broj anketiranih PAP-ova (6,3%) izjavio je da uopšte nije bio obavešten o procesu eksproprijacije. Većina njih je potvrdila da imovinsko-pravni odnosi nisu rešeni, a da su upisani vlasnici parcela i dalje njihovi preminuli rođaci. 60,3% PAP-ova izjavilo je da je u potpunosti zadovoljno distribucijom informacija, a 20,1% je delimično zadovoljno. 10,3% ispitanika je izjavilo da su potpuno nezadovoljni postupkom, uglavnom zato što su o procesu prvi put obavešteni preko nezvaničnih izvora ili su potpuno neobavešteni.

Veliki broj intervjuisanih PAP-ova (77,6%) je rekao da ne zna kome bi uputili svoje žalbe. Ovi odgovori ukazuju na to da bi trebalo posvetiti više pažnje informisanju PAP-ova o oblicima saradnje sa zvaničnim institucijama angažovanim na projektu i žalbenom mehanizmu pripremljenom za projekat (videti mere za komunikaciju o žalbenom mehanizmu navedene u poglavljima 7.2 i 8 u nastavku).

7.2 Objavljivanje dokumenta

Nacrt RAP-a na srpskom i engleskom jeziku biće javno dostupan na internet stranici Koridori Srbije, kao i na internet stranicama opština Čičevac i Varvarin i Grada Kruševca. Štampani primerci dokumenta biće dostupni u prostorijama opština pod uticajem projekta.

S obzirom na izbijanje i širenje virusa COVID-19 u Republici Srbiji, konvencionalne metode javnih konsultacija možda neće biti moguće. Uzimajući u obzir trenutnu situaciju u zemlji, kao i mere za borbu protiv pandemije koje je usvojila Vlada Republike Srbije, a koje su na snazi u dato vreme, javne konsultacije u vezi sa RAP-om trebale bi se održati na jedan od sledećih načina:

- a) javne konsultacije u prostorijama opština Čičevac i Varvarin i Grada Kruševca, uz primenu propisanih mera
- b) javne konsultacije na otvorenom (odgovarajuće lokacije treba definisati), uz primenu propisanih mera

- c) emitovanje snimljene prezentacije na lokalnim medijskim kanalima i / ili internet stranicama opština Čićevac i Varvarin i Grada Kruševca; komentari i pitanja će se prikupljati putem e-pošte

Sve najave javnih konsultacija će sadržati izjavu o svrsi RAP-a, da bi se razjasnili njegovi ciljevi i odredbe. Ukoliko se konsultacije budu organizovale uživo, izjava o svrsi treba da se distribuira prisutnima u obliku letaka. Izjava treba da posluži kao uvod u sve sastanke povodom objavljivanja dokumenta, kako bi se osiguralo da PAP-ovi razumeju koja su njihova potencijalna prava i da RAP nema uticaja na njihovo prethodno prihvatanje ili odbijanje sporazuma o eksproprijaciji i primljene naknade.

Deo sastanka za objavljivanje dokumenta treba da bude posvećen prezentaciji žalbenog mehanizma specifičnog za projekat i dostupnim mestima za podnošenje žalbi.

Za mogućnosti uvida i dostavljanja komentara i pitanja u vezi sa RAP-om biće dozvoljen period od 15 dana. Pitanja i komentari će se moći dostaviti putem kanala komunikacije koje odrede Koridori Srbije. Odgovori na postavljena pitanja i upite dostaviće se putem zvanične prepiske. Nakon perioda objavljivanja, svi primljeni komentari biće razmotreni i uključeni u konačni RAP.

8 Žalbeni mehanizam

Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP) izradio je 2U1K Engineering and Consultanci Inc. u ime Koridora Srbije u januaru 2019. Plan sadrži Žalbeni mehanizam, čija je svrha da služi i kao informativni centar na nivou projekta i kao mehanizam za žalbe, dostupan onima na koje utiče primena projekta tokom čitavog projektnog ciklusa.

Plan angažovanja zainteresovanih strana predviđa podnošenje žalbi na sledeće načine:

- Poštom na adresu Kralja Petra 21, 11 000 Beogradu
- Putem e-pošte na adresu office@koridorisrbije.rs
- Pozivom na +381 11 33 44 174
- Lično u opštini ili na gradilištu

Svakoj žalbi će se dodeliti odgovarajući referentni broj i biće unesena u registar žalbi, koji će sadržati sledeće informacije:

- Datum podnošenja žalbe
- Ime podnosioca žalbe (ukoliko je dostupno)
- Kontakt podatke podnosioca žalbe (ukoliko su dostupni)
- Uzrok žalbe
- Datume početka i završetka istrage o žalbi
- Ishode istrage o žalbi i predložene korektivne mere
- Potvrda od strane podnosioca žalbe da su zadovoljni predloženim korektivnim merama
- Datum zatvaranja žalbe

Ove informacije omogućavaju praćenje statusa žalbe, kao i analizu učestalosti podnošenja žalbi, tipičnih uzroka žalbi, kao i identifikaciju bilo kakvih trendova koji se ponavljaju. Prema izveštavanju KS-a, do sada je registrovano sedam pritužbi koje se mogu klasifikovati u sledeće kategorije:

- Žalbe u vezi sa problemima sa pristupom nastalim kao posledica otkupa zemljišta: 2 žalbe;
- Otkup ekonomski neisplativog preostalog dela parcele: 2 žalbe;
- Šteta na imovini: 1 žalba;
- Žalbe u vezi sa proceniteljima: 1 žalba;
- Kašnjenje u plaćanju: 1 žalba.

Sve pritužbe su trenutno u fazi istrage. Pored toga, u toku su i 64 sudska postupka koja su pokrenuli PAP-ovi koji nisu potpisali sporazume o eksproprijaciji.

Ukoliko podnosilac žalbe nije zadovoljan(na) predloženim korektivnim merama, potrebni su dalji pregovori dok se ne reši pitanje žalbe i slučaj ne zatvori. Ako je potrebno, žalba se eskalira na viši nivo, koji će se definisati tokom uspostavljanja procedura projekta.

Ukupnu odgovornost za rešavanje žalbi snose Odeljenje za odnose sa zajednicom i održivost i stručnjak za ljudske resurse korporacije Bechtel - ENKA Insaat ve Sanaii A.S i Koridori Srbije, pri čemu se rešavanje pritužbi na otkup zemljišta smatra prvenstveno odgovornošću Koridora Srbije.

Plan angažovanja zainteresovanih strana identifikuje aktivnosti koje treba sprovesti kako bi se javnost obavestila o žalbenom mehanizmu, kako je navedeno u tabeli 15 u nastavku.

Tabela 15 Planirane aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana u vezi sa žalbenim mehanizmom

Faza	Aktivnost	Ciljna grupa	Odgovornost za sprovođenje
Faza predizgradnje	Prezentacija o žalbenom mehanizmu i alatima za angažovanje zainteresovanih strana, distribucija kontakt podataka službenika za odnose s javnošću, registar žalbi	Sve zainteresovane strane	KS Izvođač
Faza izgradnje	Treninzi o žalbenom mehanizmu Proces rešavanja žalbi (uključujući i odgovor na pitanja vezi sa bezbednošću, pitanja u vezi sa izgradnjom ili izvođačem) Obezbeđivanje obuka (za zaposlene izvođača i podizvođača) o politikama izvođača o poštovanju i	Naselja pod uticajem projekta, zainteresovana lica i zaposleni na projektu	Izvođač

	primerenom odnosu sa zajednicama		
--	-------------------------------------	--	--

Primer žalbenog formulara prikazan je u Appendix A.

9 Ranjive grupe

9.1 Identifikacija ranjivih grupa

Ranjive grupe ili pojedinci su oni koji zbog svoje lične osobine (starost, polni identitet, invalidnost, zdravstveno stanje, religija, etnička pripadnost, autohtoni status, ekonomski nepovoljan položaj, socijalni status, itd.) imaju umanjenu sposobnost da se nose sa rizicima vezanim za projekat i uticaje i / ili im je potrebna pomoć u ostvarivanju njihovih prava i uživanju koristi koje proističu iz projekta.

Tokom društveno-ekonomskog istraživanja, identifikovane su sledeće grupe u području pod uticajem projekta:

a) Starija domaćinstva

Gotovo dve trećine intervjuisanih vlasnika zemljišta stariji su od 65 godina. 33 domaćinstva je jednočlano ili dvočlano, a svi članovi su stariji od 65 godina (27 jednočlanih domaćinstava i 6 dvočlanih domaćinstava).

b) Domaćinstva sa članovima kojima je potrebna posebna nega

37 domaćinstava je prijavilo da ima članove kojima je potrebna posebna nega. U većini slučajeva (91,9%), jedan član domaćinstva zahteva posebnu negu, dok se u ostalim slučajevima dva člana domaćinstva smatraju zavisnim od nege. U većini slučajeva, posebna nega je potrebna zbog starosti (40,0%), zatim hronične bolesti (30,0%) i invaliditeta (15,0%)

c) Niski prihodi

11,4% intervjuisanih domaćinstava odgovorilo je da njihova domaćinstva uopšte nemaju prihod, dok je 16,2% ispitanika izjavilo da ukupan prihod njihovih domaćinstava ne prelazi 30.000 RSD mesečno (oko 254 EUR).

d) Domaćinstva koje vode žene

Društveno-ekonomsko istraživanje pokazalo je da postoji 19 jednočlanih domaćinstava sa ženskim članovima (7,0%). Smatra se da je ukupan broj domaćinstava na čijem čelu su žene veći na području Projekta.

Sledeća grupa nije identifikovana tokom društveno-ekonomskog istraživanja, ali je velika verovatnoća da je prisutna na području pod uticajem projekta:

- Domaćinstva sa samohranim roditeljima

9.2 Mere pomoći ranjivim grupama

Mere pomoći definisane u tabeli 16 u nastavku biće ponuđene ranjivim licima i grupama. Najprikladnija mera pomoći će se odrediti od slučaja do slučaja i u dogovoru sa PAP-ovima. Uzimajući u obzir njihove specifične potrebe, ugroženim PAP-ovima će biti pružena finansijska pomoć, administrativna pomoć i pomoć koja zahteva fizički rad.

Tabela 16 Mere pomoći ranjivim grupama

Ranjiva grupa	Mere pomoći
Stariji (preko 65 godina)	Pomoć pri putovanju Pomoć oko priznavanja i potpisivanja zvaničnih dokumenata Pomoć u pristupu pravnim resursima u slučaju potrebe (tj. prevoz) Pomoć u pristupu naknadama Pomoć u čišćenju i skladištenju materijala sa njihovog zemljišta
Osobe sa invaliditetom	Pomoć pri putovanju Pomoć u dobijanju ličnih dokumenata Pomoć u pristupu naknadama Pomoć u pristupu pravnim resursima u slučaju potrebe (tj. prevoz) Pomoć u čišćenju i skladištenju materijala sa njihovog zemljišta.
Osobe sa niskim prihodom ¹²	Prioritet za mogućnost zaposlenja tokom faze izgradnje Projekta Pomoć u pristupu pravnim resursima u slučaju potrebe (tj. prevoz) Pomoć u pristupu naknadama Pomoć za putovanje Pomoć u pronalaženju poslu kako je definisano u poglavlju 6.2
Domaćinstva na čijem čelu su žene	Jednake mogućnosti zapošljavanja za žene
Domaćinstva sa samohranim roditeljima	Privremena novčana pomoć kada je potrebna Prioritet za mogućnost zaposlenja tokom faze izgradnje projekta Pomoć u pronalaženju poslu kako je definisano u poglavlju 6.2

¹² Prema Zavodu za statistiku Republike Srbije, prag siromaštva u proseku iznosi 15.600 dinara mesečno za domaćinstvo samca. Za domaćinstvo sa dve odrasle osobe i jednim detetom mlađim od 14 godina prag je 28.080 dinara mesečno, dok za četvoročlano domaćinstvo sa dve odrasle osobe i dvoje dece uzrasta do 14 godina iznosi 32.760 dinara.

10 Praćenje i procena

10.1 Praćenje od strane institucija

Efikasna eksproprijacija i preseljenje zavise od posvećenosti i kapaciteta svih institucija odgovornih za pripremu i sprovođenje procesa eksproprijacije. Koridori Srbije imaju tim imenovan za pripremu procesa eksproprijacije i raseljavanja, koji koordinira aktivnostima eksproprijacije između vladinih agencija, opština i ministarstava.

Koridori Srbije će voditi bazu podataka o eksproprijaciji i raseljavanju sa svim informacijama o licima i imovini pod uticajem projekta (uključujući kontakt informacije), koja će obuhvatati sve slučajeve eksproprijacije i informacije o fazi procesa eksproprijacije za svaki slučaj (podnesen predlog za eksproprijaciju i / ili potpisan, ponude za kompenzaciju pripremljene i / ili dostavljene PAP-ovima, sporazumi u vezi sa kompenzacijom, plaćanje kompenzacije, pružene dodatne pomoći, pritužbe ili pokrenuti sudski postupci, itd.)

10.2 Praćenje procesa otkupa zemljišta

Koridori Srbije će interno sprovoditi periodično praćenje kako bi se obezbedilo da se proceni efikasnost procesa eksproprijacije i nivo zadovoljstva PAP-ova. Učestalost praćenja biće prilagođena tako da odražava obaveze spoljnog izveštavanja koje zahtevaju zajmodavci, kao i fazu procesa eksproprijacije.

Ključni indikatori učinka koji se prikupljaju tokom procesa praćenja kako bi se procenio proces eksproprijacije i raseljavanja su sledeći:

- Ukupna potrošnja za otkup zemljišta;
 - Novčana naknada;
 - Troškovi pružanja pomoći, prema vrsti pomoći;
 - Troškovi procenitelja;
 - Troškovi sudskih taksi;
 - Troškovi poreza i naknada za prijavu;
 - Troškovi konsultantskih usluga;
 - Drugi troškovi.
- Broj zaposlenih i konsultanata koji su uključeni u proces;
 - Članovi tima za eksproprijaciju;
 - Članovi drugih odeljenja.
- Broj javnih rasprava i konsultacija zakazanih i održanih o RAP-u;
- Javno objavljivanje RAP-a;
- Udeo otkupljenog zemljišta u odnosu na zemljište potrebno za projekat, uključujući ukupnu ekspropriisanu površinu zemljišta i površinu zemljišta po osobi;
- Broj isplaćenih novčanih naknada;

- Broj obezbeđenih zamenskih nekretnina i stambenih objekata;
- Broj i iznos naknada plaćenih za gubitak prihoda;
- Količina i vrsta pomoći koja je pružena ranjivim grupama;
- Broj i vrsta pritužbi, uključujući pravne radnje koje proizlaze iz eksproprijacije (podneti predmeti, rešeni predmeti, vreme potrebno za njihovo rešavanje).

Pored toga, ishod mera sprovedenih za efikasno obnavljanje izvora prihoda pratiće se prema podacima iz društveno-ekonomskog popisa. Poseban napor treba uložiti kako bi se utvrdilo da li su ranjivi PAP-ovi uspeli da efikasno obnove svoje izvore prihoda. Pokazatelji ishoda za praćenje obnavljanja izvora prihoda navedeni su u nastavku:

- Broj i % osoba čiji su prihodi u domaćinstvu povećani;
- Broj i % osoba sa poboljšanim uslovima stanovanja;
- Broj i % osoba sa povišenim mesečnim rashodima;
- Broj i % osoba sa unapređenom imovinom;
- Broj i % osoba koje i dalje žive ispod linije siromaštva (primenjujući iste standarde koji su se koristili prilikom određivanja statusa ranjive osobe).

Koridori Srbije će nadgledati sprovođenje procesa otkupa zemljišta putem unutrašnjih, zvaničnih institucionalnih aranžmana i pripremati kvartalne preglede ovog procesa. Na osnovu ovih tromesečnih izveštaja, izveštaj o završetku treba pripremiti u roku od šest meseci od završetka postupka otkupa zemljišta kako bi se rezimirala ukupna primena i uticaji. Izveštaj treba da verifikuje da li su ispunjene sve mere definisane u RAP-u. Pored toga, izveštaj treba da proceni da li su propisane mere ublažavanja imale željeni efekat. Društveno-ekonomski status stanovništva pod uticajem treba meriti prema osnovnim karakteristikama stanovništva pre raseljavanja, kako je utvrđeno popisom i polaznim društveno-ekonomskim stanjem. Posebni naponi će se uložiti kako bi se potvrdilo da su ranjiva lica i grupe pod uticajem projekta bile u stanju da efikasno obnove izvore prihoda, posebno ako su imale mogućnost da odaberu paket naknade sa najmanjim rizikom.

10.3 Praćenje privremenog zakupa zemljišta za potrebe izvođenja radova

Tokom izvođenja građevinskih radova, izvođač može imati potrebu da privremeno zauzme zemljište u privatnom vlasništvu. Ovaj proces će voditi izvođač, a njihova će odgovornost biti da se osigura da privremeni zakup zemljišta ne utiče negativno na vlasnike zemljišta, pokušavajući da se izbegne obradivo zemljište visoke klase, kao i da se poljoprivredno zemljište vrati u prvobitno stanje za potrebe buduće poljoprivredne proizvodnje.

Izvođač će obavestiti Koridore Srbije o svakoj identifikovanoj potrebi privremenog zauzimanja zemljišta, zajedno sa nacrtom ugovora o zakupu sa

vlasnikom zemļiŗta. Ugovor o zakupu treba da bude odobren od strane Koridora Srbije, kako bi se osiguralo da odredbe ugovora slede principe ovog RAP-a.

Nadzorni inženjer imaće obavezu da mesečno nadgleda sprovođenje ovih ugovora (redovno plaćanje, obnavljanje zemļiŗta prema ugovoru o zakupu nakon zavrŗetka zakupa) i izveŗtava Koridore Srbije.

11 Odgovornosti za sprovođenje i finansiranje

11.1 Odgovornost za sprovođenje

Prvi nacrt RAP-a biće dostavljen zajmodavcima na pregled i odobrenje. Nakon što bude odobren, biće javno objavljen (verzije na srpskom i engleskom jeziku) od strane Koridora Srbije u zajednicama pod uticajem projekta i na internet portalu Koridora Srbije i oglasen u lokalnim novinama. Koridori Srbije će organizovati javne konsultacije sa lokalnim zajednicama i zainteresovanim stranama. Koridori Srbije će takođe izdati sažetak informacija sadržanih u RAP-u, tako da pojedinci pod uticajem projekta mogu da razumeju postupke pružanja nadoknade i znaju šta mogu očekivati u različitim fazama projekta. Ishod javnih konsultacija biće dokumentovan i uključen u konačni RAP dokument i poslat zajmodavcima na odobrenje. Po odobrenju, konačni RAP će ponovo biti oglasen u lokalnim novinama i objavljen u zajednicama pod uticajem projekta i na internet portalu Koridora Srbije i zajmodavaca, i biće javno dostupan tokom trajanja projekta.

Primena RAP-a je obaveza Koridora Srbije. KS će nadgledati ukupnu primenu, saradivati sa opštinama u kojima se odvijaju građevinski radovi i građevinske aktivnosti, saradivati sa izvođačem i pružati informacije PAP-ovima i zajednicama.

11.2 Odgovornost za finansiranje i budžet

Budžet za sva sredstva za otkup zemljišta obezbediće Vlada Republike Srbije. Svi troškovi kupovine zemljišta, naknade, raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda i sredstava za život, ukoliko postoje, potom konsultacija i pravnog leka, smatraće se sastavnim komponentom troškova projekta. U skladu sa nacionalnim zahtevima, troškove otkupa zemljišta snosi korisnik eksproprijacije. Prihod potreban za otkup zemljišta obezbeđen je i raspoređen u Poslovnom planu Koridora Srbije za 2019. i 2020. godinu.

Appendix A

Primer žalbenog mehanizma

A1 Primer žalbenog mehanizma

Formular za zaključenje žalbe (Uzorak)

Vrsta žalbe:	☐ Javnost	☐ Zaposleni
Da li je slučaj hitan:	☐ DA	☐ NE
Broj zaključenja žalbe:		
Datum predaje:		
Jezik na kome je žalba podneta:		
Ime prevodioca (po potrebi)		
Rok za rešenje:		
Podaci za kontakt zainteresovane strane (ako su date)		
Željeni način kontaktiranja:		
Opis žalbe:		
Traži se nadoknada?	☐ DA	☐ NE
Procena nivoa žalbe i obrazloženje:		
KONTROLA KOREKTIVNE MERE I ODLUKA		
Faze korektivne mere		Rok i odgovorna strana
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

7.		
8.		
Odobrenje:		
Datum:		
Ako slučaj nije anoniman Da li je podnosilac žalbe zadovoljan sa korektivnom merom preduzetom u vezi sa rešavanjem žalbe?	☐ DA ☐ NE	Komentari:
Da li je žalba ponovo podneta?	☐ DA ☐ NE	Komentari:
Novi broj žalbe		Datum ponovnog podnošenja:
Zaključenje žalbe: Popunjavanje podnosilac žalbe koji nije anoniman		
Ime podnosioca žalbe:		
Da li ste zadovoljni korektivnim merama preduzetim u vezi sa vašom žalbom?	☐ DA ☐ NE	Komentari:
Potpis podnosioca žalbe:	Datum:	
Popunjavanje referent za žalbe		
Da li ste zadovoljni što je ova žalba rešena?	☐ DA ☐ NE	Komentari:
Potpis CRSD	Datum:	

Appendix B

Tržišne cene stambenih objekata
i zemljišta

B1 Tržišne cene stambenih objekata i zemljišta

Podaci o zemljištu i objektima oglašenim za prodaju prikupljeni su da bi se potvrdila njihova dostupnost na tržištu i da bi poslužili kao pokazatelj tržišne vrednosti. Tabela 17 u nastavku prikazuje tražene cene zemljišta i objekata u opštinama Čičevac i Varavrin i Gradu Kruševcu, koje su bile dostupne u vreme pripreme ovog izveštaja

Tabela 17 Tržišne cene stambenih objekata i zemljišta

Opština	Na prodaju	Traženi iznos (EUR/m ²)
Čičevac	Parcela uz glavni put Čičevac – Kruševac, urbano naselje	3,5 EUR/m ²
Čičevac	Parcela u industrijskoj zoni na prometnom delu, pogodna za poslovni objekat	3,2 EUR/m ²
Čičevac	Trosobna kuća, širi centar grada 80 m ²	375 EUR/m ²
Čičevac	Trosobna kuća, 300 m ²	63 EUR/m ²
Pojate	Dvosobna kuća, 165 m ²	152 EUR/m ²
Stalac	Petosobna kuća, 133 m ² sa placem od 2.000 m ² (uključujući garažu, radionicu, letnju kuhinju, štalu)	207 EUR/m ²
Varvarin	Kuća na centralnoj lokaciji 650m ²	500 EUR/m ²
Kruševac	Poljoprivredno zemljište, 6.600 m ²	2,42 m ²
Kruševac, Jasika	Građevinsko zemljište, 1.700 m ²	5,88 m ²
Kruševac	Poljoprivredno zemljište, 6.300 m ²	1,42 m ²

Makrešane	Kuća od 50 m ² sa placem od 800 m ² sa bunarom i pumpom za vodu	220 EUR/m ²
Čitluk	Kuća, 150 m ²	81 EUR/m ²
Lazarica	Petosobna kuća, 230 m ² urbana lokacija	140 EUR/m ²
Lazarica	Kuća, 200 m ² sa placem od 530 m ²	530 EUR/m ²

Appendix C

Karte

